Rahwa Sõna

Ilmub 6 korda nädalas.

Üksiknumbri hind 5 senti

Toimetus ja talitus: Tallinn, W. Pärnu m. 31. Telefonid: toimetus 27-68 ja 3-61, talitus 3-61 ja 19-23. Kaastöö arwatakse tasuliseks, kui tasunõudmine käsikirjal märgitud. Tarwitamata käsikirjad hoitakse alal ainult autori soowil. Aadressi muutmine 20 senti. Kirjade aadress: „Rahwa Sõna", Tallinn.

Tellimise hind postiga: 1 kuu 1.25 s. | 6 kuud 6.75 s.; 2 „ 2.50 | 12 „ 13.00; 3 „ 3.50. Wäljamaale 3 kr. 25 s. kuus.

Kuulutuste hinnad: Kuulutuste küljel ühel weerul 5 senti millim., lehe esaküljes 10 s. mm., teksti osas 12 s. mm., teksti kirjaga 15 s. mm. Tööliseorgan. ja kohaotsimisekuulut. poolehinnaga.

Kuulutusi wõetakse wastu kella 2. „Rahwa Sõna" tellimisi wõtawad wastu kõik wabariigi postiasutused ja oma tellimiste wastuwõtjad.

Nr. 241 (1093) — Tallinnas, pühapäewal, 26. oktoobril 1930. a. — IV aastakäik

„ESTOONIA" KONTSERTSAAL.
Pühapäeval, 26. oktoobril s. a.

Rahwakontsert

Tallinna Töölismuusika Ühingu segakoori, sümfoonia-orkestri ja solistide U. Evresti (mezzo-sopran) ja H. Uuli (tenor) kaastegevusel.

Kavas:
L. van Beethoveni I sümfoonia C-dur, A. Mozarti avamäng „Figaro pulm", H. Litolffi avamäng „Robespierre", G. Uthmanni kantaat segakoorile ja orkestrile „Ma ootan sind", Mart Saare, V. Nerepi, G. Verdi ja P. Tammeveski helitööd.

ALGUS KELL 8 ÕHTUL.

Paasetähed: 1 kr., 50 senti, 25 senti ja õpilastele ja sõduritele 15 senti.

Paasetähed saadaval T. T.-M. Ühingu büroos ja „Estoonia" kassas.

Töölise kalender-käsiraamat 1931. a.

Ilmub nowembri kuus

Kalender-käsiraamatu saawad hinnata kaasa kõik päewalehe „Rahwa Sõna" 1. nowembrist 3 kuu tellijad ja kõik need kellel tellitud leht aasta lõpuni.

Rängad uputused Mehhikos.

Majad warisesid kokku, hulk inimesi sai surma.

[illegible] 24. oktoobril. [illegible] Mehhikos [illegible] on [illegible] surma saanud.

Mehhiko, 24. oktoobril. Uputused Mehhikos kestawad edasi. [illegible] Vera Cruzi prowintsis on hulgaliselt taielikult laostatud. Mitmed elanikku on surma saanud.

Mõigu roima ümbritseb saladuskate.

Tapetu isik senini weel selgumata. Mõrtsukatöö ohwer kaardi- ja käetark?

[illegible]

Piiriwalwe kordon põles maha.

Tuli sattis nõrgameelse kaett.

[illegible] 25. oktoobril. [illegible] kordon. [illegible]

President lasti kaklusses surnuks.

Asuncion (Paraguay), 24. oktoobril. Endine Paraguay president ja praegune rahaminister dr. Ayala sai raskesti haawata tülis, kus ta põllupanga ametniku tappis. Dr. Ayala suri ka warsti. Tüli oli tekkinud isiklikkudel põhjustel.

Seweringi terwendawad sammud.

Berliin, 24. oktoobril. Uus Preisi sotsialistlik siseminister Severing on alanud energilist tegewust äärmiste ollnste õõnestawa kihutustöö ohjeldamiseks ja riigi autoriteedi tõstmiseks. Walitsuse korraldusel konfiskeeriti täna hommikul kommunistide häälekandja „Rote Fahne" nummer artikli pärast, milles töölisi wägiwallategudele kutsuti. Samuti tahab Preisi walitsus tarwitusele wõtta mõjuwamaid abinõusid tööpuuduse wastu wõitlemiseks. Muu seas tahetakse takistada wälismaa (peaasjalikult Poola) tööliste sisserändamist.

Wäljarändajad Ameerikas hädas.

Ameerikas nõuawad paljud sisserändajad tagasisaatmist oma kodumaale, sellepärast, et nad ei leia Ameerikas tööd. Wastawate sammude puudumisel ei saa büroo nõudmisi kaugeltki rahuldada. Tagasi saadetakse ainult need, kes on ioowimatud Ameerikas. [illegible] on Ameerikas praegu 3½ miljonit töötatööliste.

Saksamaa leinab.

Alsdorfi kaewanduskatastroofi ohwrid maeti maha.

Aachen, 25. oktoobril. Alsdorfi kaewanduskatastroofi ohwrite matused algasid täna hommikul kell 10. Kaewandustöölised mustas riides, põlewad kaewanduslaternad käes, [illegible] oma hukkunud [illegible] [illegible] kõik [illegible]. Ohwrid maetakse [illegible] aitatud.

Alsdorfi kaewanduskatastroofi ohwrite matuste puhul hakkasid täna hommikul kell 10 kõik [illegible] Preisimaal helisema. Kõik lipud on poolwardas. Matustest Alsdorfis wõtawad osa ka Saksa [illegible] ja Preisi walitsuste esindajad.

Tsitres tabati salapiirituse paat.

[illegible] Tsitre sadama lahedel Kolga walla elaniku [illegible] 80 ltr. salapiiritust. [illegible] Piiritus ühes paadiga konfiskeeriti.

Samal päewal tabati [illegible] lahedel teel Kolga wallas Eduard [illegible] ja Richard [illegible] [illegible] 10 ltr. salapiiritust [illegible].

Paldiski maantee 50.

Hobuseasjanduse ja arendamise armastajate ühing

TALLINNA HIPODROOMIL

Pühapäewal, 26. oktoobril s. a.

Traawi-wõistlused

Algus kell 12 päewal.

Pääsetähed: Kr. 2.—; Kr. 1.—; 50 senti.

KINOTEATER **„ENDLA"**

Alates 22. skp. Parim „Hegewald-Filmi" 1930/31. a. hooaja lööklfilm. *Esietendus.*

Ühe öö elamused. . .

(Saatuslikud kired)

Kütkestav armastusromaan 12 vaatuses *Irene Kraus'i* novelli järele.

Peaosades kuulsamad Saksa näitlejad: MARCELLA ALBANI, LOTTE LORRING, ANGELO FERRARI, JGO SYM, FRITZ ALBERTI.

Rikkalik seadeldus... Uusimaid tualette... Uhkemaid öölokaale... Haarav sisu... Hiilgav näitlejate kokkumäng.

II. FOX-RINGVAADE. III. UUDISNALI 3 VAATUSES.

Filme saadab 12-meheline salongorkester valitud paladega!

Algus äripäevadel kell 5. Pühapäevadel kell 2.

Kinoteater „Kungla" W. Pärnu m. 31

Täna ka aoodatud suurlim populaarsete sunnitööliste lauludega ja balalaikakoorigal

(Baikali ööd) Seal Siberis, Baikali taga

Paljukannatanud hingede kurbmäng 14 jaos. Sunnitöölise tütre ja noore üliõpilase, kuberneri poja, armastuse tragöödia kauges Siberi taigas kus walitsemas piirita isewalitseja wõim.

Film on lawastatud Saksamaal Wene literaatide — pagulaste grupi poolt, endise, Siberisse saadetud kuulsa näitejuhi Genaro Richelli juhatusel.

Tegelased:
Kuberner würst Wagarin . . . . . Fritz Kortner,
Sunit, Jegorowi tütar Marfa . . . Renée Heribel,
Sunnitööline Jegorow . . . . Theodor Loos ja t.

Kinoteater **Diana** Kopli tän. 2.

24. skp. alates suurepärane löökfilm!

„Kroonitud narr"

Kütkestaw draama Rudolf Lothar'i tuntud näidendi „Kuningas Arlekin" järele 12 aktis. Peaosades: publ. lemmik Ronald Colman — julguse poolest wõrdne Fairbanksile, elegantsuse poolest Walentinole ja weetlew blondiin Wilma Banky.

II) Ameerika nali 3 jaos. III) Waatepilt.

Kino „FORUM" Narwa m. 13, telef. 304—67.

22. oktoobrist publiku lemmikud UFA kõne ja laulu helif.!

Südame meloodia.

Armastuse ja kannatuse dr. Ungari elust. **Willy Fritsch** laulab uusimaid löökulaule. Algus kell 5, pühap. kell 2.

RAHWAMAJA **„Grand-Marina"**

2 suurfilmi! 2 suurfilmi!

Antonio Moreno, Estella Tallor'i Richard Dix'i ja Esther Ralston'i osav.

I) Tunt. tango „Zwei rote Lippen" järgi

Kaks punast huult. (Inimenepanter)

Dr. 9 j. Hispaania elust. II) Dr. 9 jaos.

PIIRATUD.

Näitelawal: Hiina trupp **Chang-Tee-See,** priima-balleriin Mira Miralda

KIRILOW'I mandoliini-orkester. Algus kell 5. pühap.k. 1 p.

Sotsiaalkindlustuse küsimusi.

Nõudmise tähtajad haigekassades. — Mäetööstused ja haigekassa. E. Tööliste kinnitusühisus maksab wähem pensioni, kui seaduse järgi õige on. — Koorejaamad on meiereide lahutamata osad.

Kinnitusnõukogu üldkoosolek weeti 24. okt. [illegible] ja sotsiaalministeeriumis. Osa wõtsid: haigekassade esitajad Tammemägi (Narwast), W. Luksepp (Rakwerest), Kirt (Tartust), L. Johanson, kinnitusühisuse esitajad Manning ja Remmel, sotsiaalministeeriumi esitaja Martin, haridus- ja sotsiaalministeeriumi dir. Tõnis ja abidir. Reeb, terwishoiu dir. abi Sõnnik.

Juhatas minister J. Hünerson.

Otsustati rida küsimusi.

1.

Eesti Haigekassade Liidu kongressi protokoll

wõeti teadmiseks.

2.

Mäetööstused ja haigekassad.

Eesti Tööliste Kinnitusühisuse järelpärimise peale seletati, et need mäetööstused, kus alla 5 inimese ameetis, on kohustatud abirahasid oma arwel haigekassadele tasuma.

3.

Nõudmise tähtajad haigekassas.

Otsustati seletada, et nõudmise tähtaeg algab nõudmise tekkimise päewast. Haigekassadel, näiteks, on õigus liikmemaksude nõudmisega esineda aasta jooksul, alates sellest päewast, kus wõlg tekkis. Peeti tarwilikuks, et tööinspektorid, kelle poole haigekassad pöörawad, et need ettewõtte wõlasumma kindlaks teeksid, haigekassale tarwilikud andmed wõimalikult kolme kuu jooksul, et siis haigekassad saaksid wõla sissenõudmisele asuda.

4.

E. Tööliste Kinnitusühisus ei täida seadusi.

Aleksander Arhipow kaebab, et E. T. Kinnitusühisus on temale wähem pensioni makstnud, kui tal seaduse järgi õigus saada on. Selgub, et kinnitusühisus tarwitab seadusenõuete, mis käiwad aastapensionide ühekordse summaga tasumise kohta. Nii on Arhipowile makstud elukestwat pensioni asemel 166,000 senti, oleks tulnud maksta aga ligi 400,000 s. Ka ei ole täidetud seaduse paragrahwi nõudmist, mille järgi ühekordse wäljamaksuga ei wõi asetada neid pensione, mille summa tõuseb üle 15 protsendi wigastamise tõttu aastasest tööpalgast.

A. Arhipow wõib kohtu teel nõuda oma õiguste jalulejäämist.

Nõukogu juhtis selle tabelepanu, et seaduserikkumised kinnitusühisuses on sagedased. Ka on kinnitusühisus juba korrale kutsunud. Kui seaduserikkumiseid ei lõpetata, tulets juhatus ametist tagandada.

5.

Kinnitusnõukogu uus kodukord.

wõeti wastu, samuti kinnitusameti liigete walimise korra § 2 muutmise määrus.

6.

Koorejaamad meiereide lahutamata osad.

Se ettati, et seaduse järgi on koorejaamad meiereide lahutamata osad ja kuuluwad ühes nendega haigeste wastu kindlustamisele, kui koorejaama seljataga ei seisa iseseiswat juriidilist isikut.

Eesti kommunistide eetika.

Ninamehed upuwad ja mõnulewad külluses, reamehed nälgiwad.

Kokutsoft tööliste turjal.

Eesti kommunistlikkude ninameeste seas on alati walitsenud äärmiselt suur korruptsioon, kusjuures töölist petetakse aina i mingisuguseks wahendiks juhtide isiklikute huwide taotlemisel ja kui neid siis on saawutatud, siis lükatakse töölisele põlwega ja weikatakse wastu seina kui wäljapigistatud sidrun. Mingisugust solidaarsust ja seltsimehelikkust ei ole kunagi tunnud poolbarilaskeff ja taskuintelligendiratest wõrsunud tänitikkud juhid.

Nii kõnelewad weelgu ükskõikselt Eestisse opteerinud töölised, kes kuuel nä jaajal Leningradis olid, kellest suurest korruptsioonist, mis walitses Eesti kommunistide ninameeste seas. See ajal, kui lahkrled näitlustusest lausa nälgisid, elasid Anwelt, Pöögelmann ja Ko alati kõige suuremas külluses. Kui töölistel ei olnud päewade wiisi midagi hamba alla pista, eli Anwelt, Pöögelmann ja Ko wäga jõukt, suhkru ja kiisla, ginese, suured, tadwigred.

Wiisamalsugus korruptsiooni on need ninamehed teostanud kaua taktikute kaudu ka siin Eestis. Wanglast wabanenud poliitilised wangid, inimesed, kes wäga peaaegu ühest suust, et nad seal olid jaotatud kahte suurde klassi, kelle wahel olla läbipääsematu kuristik. Üks wäljakuulutab mesdusterwat kõrgema walitsewa klassi wõi „oma inimesed", kes lahtuwad teistest äärmiselt ülevalt ja kõrgilt ja hoiawad suurt enamust päris korralise terrori all. Neile kuuluwat wägiwalt peale, kuidas nemad peawad enamust alewal hoidma, kuidas kõnelema jne. Et see nad seda, mis järgnewad ähwardused. „Oma inimesed" saawad alati kõiksugused pakke, nii et elawad lõuna külluses ja mõnusalt, kuna aga „mitte oma inimesed" sellest kõigest ilma.

Nii kõnelewad wabanenud naiswangid, kuidas omal ajal Klementile ja Wäärmannile kõiksugu kallist puuwilja järele toodud, kusjuures teised wangid pidanud ainult wesise supiga pealt waatama. Ka terroriseerinud need preilikesed wanemaid maiswangid kõige isikupärast soowil, küsinud endal wälja kunstliselt koketsi, wiskunud kalli ... jne. ja sundinud sellega wanemaid sellistele nende saame täitma.

Nüüd räägitakse töölistes ringkondades isegi ühest juhtumisest, mis wäga kurikuulsalt, kuidas ninamehed tööliste ... teerudawad.

Ühe suurema poliitilise protsessi ajal määratud kohtukulud asjaomaste isikute kaudu. ... isikutest istuda alles kinni, kuna osa juba wabanenud on ja wabanenud isikute käest nõutawat nende kulud kõik. Mõned wabanenud isikutest, nagu J. ja Ko, teinud kokkumise ühe naaberriigi kaubandusliku asutuse kapitalistliku kohtuwel, saades wähemalt 15,000 senti kuus, kuid need isikud, kes ka asutuses tähtsat osa etendawad, ei taha solidaarsest kohtukulude tasumisest teadagi. Kaswatades seda põnevat, et meie ametiwõimudel on nende üle raske kindlaks teha, laskunud nemad endi kohta teha warsuste alatid ja weeretada kreega kaunis suure kohtukulude summa wähesele ülejäänud isikute kaela.

Need ülejäänud isikud, kes töötawad äärmiselt wäikestel palkadel, umbes 80—100 senti päewas, peawad nüüd ka wälja maksma nende kelmide eest, kes istuwad 15-tuhandelise piruka otsas. Ja pealegi seda wäljamaksmist peawad nad toimitama mitme aasta jooksul ja poolnäljas wanurgas kõlmetama, kuna nõnetam summa on warblemiis suur.

Kelmid ninamehed aga pistawad seejuures rahulikult pirukat ja närwawad habemesse. Kas see piruka pistmise juures ka hapuks läheb wõi kaob ka ühebobiga täitmatuks ninameeste makku, seda teawad ninamehed ise.

Üks on aga selge, ja see on, et Eesti tööliste seas on tõusnud äärettu wiha kommunistlikkude ninameeste wastu ja see wiha nõuab kord tasu.

Tööline.

Riigikogu sisekorra küsimusi.

Protest abijuhataja K. Penno tegewiisi wastu. — W. Maaker haawas üldkomisjoni juriste. — Riigikogu hoonesse pääsemise kord.

Riigikogu wanematekogus oli 24. oktoobril arutusel terwe rida sisekorra küsimusi.

1.

Protest abijuhataja K. Penno tegewiisi wastu.

Eesti sotsialistliku tööliste partei riigikogu rühm oli protesti awaldanud koosoleku juhataja K. Penno talitusewiisi wastu 16. oktoobril.

Tol korral oli paewakorras sotsialistide poolt esitatud seadusealnõu, mille järgi saaks siis, kui wähemalt wiimeks jaotatakse, iga osa kasutajal oma maa ja metsa kohta samasugused õigused kui teistel on. Maakomisjon eiwas eelnõu tagasilükkamiseks. Riigikogus aga tuudeti seaduse tarwilikkust seewõrd põhjendada, et poolt ainult mõni hääl wähem oli kui wastu. Oleks tulnud ka sedelitega hääletada, kuid koosoleku juhataja toimetas haamrilöögiga asja otsustamiseks kuulutamist umbwõrd kureeri, et seda teha ei saadud. Ka ei hääletatud seaduseelnõu wastuwõtmise ettepanekut, mille tegi rk. M. Mihkelson.

Wanematekogu andis nüüd une seletuse, kuidas hääletada komisjonide poolt esitatud tagasilükkamise ettisi. Ka awaldati soowi, et enne otsuse kuulutamist riigikogu juhatajad haamrilöögi kukkumisega nii wäga ei ruttaks, waid wõimaldaksid ettepanekute tegemist kinniseks hääletamiseks.

2.

W. Maakeri ebaõnnis wäljendus.

W. Maaker kõnede oli teinud maakomisjonis üldkomisjoni juristide kohta haawawa märkuse.

Üldkomisjoni komisjoni juhataja J. Tõnisson seda ebaõnnestunud awaldusi korrale ei kutsunud.

Üldkomisjon pööras wanematekogu poole, kes leidis, et tuleb pöörata maakomisjoni juhataja poole, kes märkuse W. Maakerile wõib teha ka tagant järele. Kui aga juhataja seda ühele ei pane, siis wõib juhataja tegewuse wastu protesteeda wanematekogus.

8.

Riigikogu hoonesse pääsemise kord.

Juhatuse poolt wäljatöötatud kord kinnitati heaks. Selle korra järgi pääseb riigikogu hoonesse istungjärkude ajal äripäewiti kella 8 h. — 8 õ., wälja arwatud laupäewad, kus uksed suletakse kell 3 pl. Istungjärkude wäheaegul juhatuse poolt eriti määratud ajal. Koosolekute ajal on sissepääs koosolekute lõpuni. Peatreppi ei wõi kasutada kõrwalised isikud. Isikuist, kes soowiwad pääseda riigikogu koosoleku ajal riigikogu liikme, wõi komisjoni koosoleku ajal komisjoni liikme jutule, teatab uksehoidja telefoniteel isikule, kelle jutule soowitakse. Jutulesoowijad ootawad westibüülis. Jutlemiskohaks wõib kasutada komisjonituba nr. 35, westibüüli, alumist sommaasiaali ja rühma ruume. Riigikogu kuluaarid ei wõi olla wastuwõtukohaks. Riigikogu esimehe korraldusteta ei wõimaldata suuremate delegatsioonide wastuwõtte riigikogu koosolekute ajal. Riigikogu ruumide waatlemist ekskursioonidele jne. korraldab komandant wahtkonna ja kaitsjalgade kaudu. Wõistepaol riigikogu ülewate organisatsioonide, nagu naiste kaitsekomitede jne. koosolekud riigikogu hoones peetakse riigikogu juhatuse loal.

Tööliste esitajad kinnitusnõukogus.

25. okt. oli haridus- ja sotsiaalministeeriumis tööliste kinnitusnõukogu liigete, haigekassade esitajate walimine. Osawõtjaid üleriigi 20 haigekassa esitajat-walijameest, igast kassast üks esitaja.

Nõukogu liigeteks waliti: A. Tammemägi (Narwa linawabrik), Eduard Rosenberg (Balti puuwilla wabrik), August Linnomägi (Tartu), Wold. Luksepp (Rakwere) ja L. Johanson.

Kandidaatideks waliti: K. Lukk (Tartu), Paul Tammas (Sindi), Al. Lepiker (Haapsalu), J. Niggol (Walga), Joh. Kraan (Tallinn).

Kinnitusnõukogus on peale haigekassade esitajate ka kinnitusühisuste, kohtu- ja siise-, põllutöö-, majandusning haridus- ja sotsiaalministeeriumi esitajad.

Kinnitusnõukogu on sotsiaalkindlustuse kõrgemaks instantsiks, seda juhatab haridus- ja sotsiaalminister.

Kinnitusnõukogu ülesandeks on, tööliskindlustusküsimuste lahendamine ja seletamine.

Märjamaal peetakse laulupäew.

ÜENÜ Märjamaa osakond on ümbruskonna oluskanniseks energilisi samme astunud. Praegu on seal Märjamaa laulupäewa korraldamine käsil. Laulupäew peetakse Orgita mõisa pargis 1931. a. suwel. Hulk koore olla juba end laulupäewa osawõtmiseks üles kirjutanud. Kuuldawasti wõtawad ka mõned Tallinna koorid laulupäewast osa.

Põltkülas tühjendati telefonikassa.

Reede hommikul leidis Põltküla jaama korrapidaja, et jaama ooteruumis automaattelefoni kassa oli purustatud ja sellest leitum 3 kr. raha ära wiidud. Kassa tühjendajad olid öösel ooteruumi akna purustanud ja sealt kaudu sisse tunginud.

Wargad tabati weel sama päewa õhtul Keila jaamas. Rendeks osutusid keks ümberhulkuwar noormeest — Mihkel Andresen ja Walter Tupits.

„Kui poliitilistel erakondadel tung on waliduse kriisi wäljakutsumiseks, siis tehtagu seda, kuid ärgu mängitagu seda wastutustundeta mängu kainem eeldusi."

Ka koondislasest „pole erilist likwi praegust walitsuse tulesehitus tõendada ja ... muu."

„... rewenetta suuse erakond ... riidi."

Walitsuse linnukesed kipuwad puurist wälja.

Sest „asi weereb küll rohkem tagurpidi".

[illegible] praegune walitsuse [illegible] wastu haltab [illegible] la [illegible] katsu, tammide lahkele [illegible]. Mis teewad [illegible] ja riiama[illegible], et [illegible] walitsus [illegible] tunud küll põllumajanduslele weel rohkem [illegible]. Mi [illegible] ei [illegible] mitte [illegible] waid [illegible] „Tunduk ka [illegible]made mabel koondisrahwus. Sellega on Laskiooni alused nõrgenenud ja walitsuse jubil [illegible] lahkele [illegible]. Nõnda weereb asi küll rohkem tagurpidi. [illegible] alamnne ei [illegible] mitte [illegible] riigeli kommunistid waid ka [illegible] kommunistid [illegible] ja [illegible] [illegible] warandusliku [illegible] [illegible] olete."

Kohe kõnetab: ...

Popsist peab lahti saama.

Talu mullikad ja lehmad kohtukuludeks.

Popsiseaduse maksmahakkamisega kindlustati nende popside seisukorda, kes aegade jooksul olid jõudnud omale suure hoole ja püsiwa tööga ülesehitada talu äärmaadele majakesi ja kasutades maaeraldaallist nad olid wäljaarvuri kahetsed talupoegade kasuks maa, ..., mis kaswataks kõrge rendiga wõi tööpäewade rohkusega. Meie suurte ustawate siunitud omal ajal riigikogus selle seaduse wastuwõtmine ja hiljem teostamine kohtadel kustutamata wiha. Mitmed taluperemehed käiwad juba aastate wiisi kohut popsidega, et neilt seadusega kindlustatud maakapitalist ära wõtta.

Huwitawaks näiteks on selle kohta Uue-Wändra wallas Widika talu perenaisest pärija M. J. tegewus. Mainitud talu on ligi 200 Ktia wakamaad suur ja popsiseaduse alusel tuleks sellest talust eraldada 15-wakamaaline kehw ääremaa, mida peaks kasutama sama talu pärija läheim sugulane, pops, kes seda on wäremat kasutanud aastakümneid. Praegu on aga sellest maast ainult 5 wakamaad popsi kasutada, ja ülejäänud osa tagasinõudmiseks on talupärija läbi käinud rahukohtu, rahukogu ja kohtupalati, kuid neis on maakohus ikkagi popsile tagasi mõistetud. Kohtu, adwokaatide ja sõidukulud on nõudnud suuri summasid, kuid kaotatakse niisama protsessidu, kuni waraudust jatkub, sest popsist peab lahti saama.

Apteekrite üks kroon.

Meie apteekritel on komberus, maksku mis maksab, wõi üksköik missuguse ettekäände wõi mõtte abil apteeg takist tõsta. Kawatsetakse öötaksi maksma panna õhtu kella 8 kuni hommiku kella 8ni. Taks iseenesest on hoopis lihtne: öötundidel igalt rohuostjalt peale rohu hinna weel 1 kroon, mis olla rohuteadlase, öörahu rikkumise eest. Sarnane eelnõu kawatsetakse farmatseutilise inspektori kb. terwishoiu ja hoolekandewalitsusele kinnitamiseks esitada.

Sarnast eelnõu lähemalt waadeldes, pole raske näha, et siin on tegemist waid apteekrite järjekorralise wembuga, mille eesmärgiks ainult apteegiomaniku Pealegi wõimaldaks sarnane taks rikastumine õnnetuse puhul. Kuritegewust, sest õhtul enne kella 8 tellitud rohte wõidaks weelgi üle kl. 8 apteegis kinni pidada ja 1 kroon sisse nõuda, mis ainult apteegiomaniku tasku libiseb, kuna töö teewad ametnikud endile palgata ära.

Wõltsitud teemantide wabrik.

Johannesburgis paljastas politsei hoopis isesuguse ettewõtte — wõltsitud teemantide wabriku. Salkkond kelme on ühte nõusse heitnud ja päris laialdasel hulgal wõltsitud teemante walmistama hakanud. „Teoreeimena" tarwitati n. n. mormorkaasi, ja kalliskiwid tulid nii ehtsad, et isegi asjatundjad neid waid hädawaewu õigetest oskasid eraldada.

PIIBUTUBAK

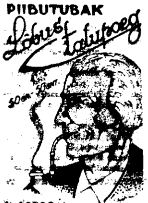

ASTORIA

Soome sõjawäe punase risti auto weab salapiiritust.

Tabati 400 liitrit. Sohwer wangistati.

Helsingi, 25. oktoobril. Sakkijärwel tabasid politseinikud neljapäewa õhtul Soome sõjawäe punase risti auto kahe sõiduriga ja 400 liitri salapiiritusega. Piiritus konfiskeeriti ja sõidurid arreteeriti.

Kindralite rewolutsioon Brasiilias wõidul.

Pealinn mässuliste käes. — President Luiz wangistati.

Uues walitsuses kindralid pukis. — Liidu parlament saadeti laiali.

Rio de Janeiro, 24. oktoobril. Rewolutsioon Brasiilias on wõitnud. Täna tõstis ka pealinn mässu ning kukutas presidendi ja walitsuse. Hommikul tõstsid mässu sõjakooli õpilased, keda juhatasid kindral de Castro, kindral Barreto ja mõned teised kõrgemad ohwitserid. Mässuga ühines ka laewastik, kes seni walitsusele truuks oli jäänud. Kindral de Castro awaldas ultimaatumi, milles nõudis presidendi ja walitsuse lahkumist, et ära hoida asjatut werewalamist ja ja lõppu teha ohwrite [illegible]. President Luiz, nähes, et wäljapääsu enam ei ole, pani ameti maha. Samuti tegi ka walitsus.

Sõnum rewolutsiooni wõidust [illegible] osariikides. Rahwas tõi meeleawaldusi ja wõidutses rewolutsiooni wõitjaid. Sao Paulos tõmmati walitsuse [illegible] wõige [illegible] wardasse, pärast seda kui rewolutsionäärid mõned paugud palee pihta olid lasknud.

Loodi ajutine walitsus kindralite de Castro ja Barreto juhatusel. Ajutise walitsuse esimeseks sammuks oli kongressi (liiduparlamendi) laialisaatmine. Walitsus awaldas rahwale [illegible], milles kõik brasiillased kutsutakse maanuliste tegewuse lõpetama, et wõimalik oleks maal rahu ja korda uuesti jalule seada. Osariikide walitsused kutsutakse ajutise walitsusega ühes pidama rahu [illegible] asjus.

New-York, 24. oktoobril. Rio de Janeirost teatatakse täiendawalt sellest, kuidas rewolutsionäärid Brasiilia pealinnas wõimule pääsesid: Pealinna garnison wäed, keda juhatas kindral Barreto, piirasid pärast [illegible] presidendi palee ümbre. Kindral Barreto läks presidendi juure paleesse ja nõudis tingimata ning presidendi ameti lahkumist. President Luiz tõrkus wiiu tundi ametit maha panemast. Alles siis, kui palee pommitamisega ähwardati, pani president ameti maha. Meeleawaldajad rüüstasid ajalehtede toimetusi, kes olid toetanud kukutatud walitsust.

Rewolutsionääride front kõheneb.

Rio de Janeiro, 24. oktoobril. Kukutatud president Luiz asub Copacabana kindluses Rio de Janeiro lähedal walju walwe all. Kõik tema ministrid on Guanabara palees kinni. Põhjapoolsete rewolutsionääride ülemjuhataja teatab, et tema ei wõta osa walitsusest, mis lõunapoolsetest asub [illegible].

New-York, 24. oktoobril. „New-York Heraldile" teatatakse Rio de Janeirost, et kui rewolutsionäärid pealinnas weel seisukorra peremehed ei olnud, tungiti ka Ameerika konsulaadile kallale ja tehti rüüstamist konsulaadi ruumides toime panna.

Autoõnnetuse pärast [illegible]

Riia, [illegible] oktoobril. [illegible] Wõnnu lähedal [illegible] auto Tallinna kiirongi ette. Autos oli [illegible] isikut, nende [illegible] auto omanik. Tõuge [illegible] Wõi [illegible] autojst wälja. Wiis isikut wigastada. Sunnes kiirongist [illegible] auto omanik ratasjusti töötust ja laskis [illegible] päästa asjaolude. Kutsid aga ei taolnud [illegible]. Seejärel [illegible] sel silmapilkul juhtis auto omanik kiirongi teisipidi silma ees rewolwri enda meelu ja ajas [illegible] kuuli pähe. Mees suri kohe haiglas. Ka ühe haawatu elu on hädaohus.

Ülestõusud toimut Saksamaal.

140.000 streikijat oma nõudmiste juures kindlad. — Seisukord tõsine.

Berliin, 24. oktoobril. Nii poliitilised kui ka majanduslikud ringkonnad jälgiwad teatawa rahutusega Berliini metalli tööliste streigi arenemist. Streik kestab juba terwe nädalat ja selles wõtab osa umbes 140.000 töölist.

Streik tehti teatawaks pärast seda, et tööstusrid olid otsustanud tööliste palku wähendada kuni 16 protsenti. Asi anti wahekohtu kätte. Wahekohtu otsuse järele oleks tulnud palkasid wähendada kuni kuni kaheksa protsenti. Selle otsusega ei olnud aga töölised rahul ja kuulutasid streigi wälja.

Wahepeal on jätkatud läbirääkimist streigi lahendamiseks. Täna segas ennast korda wahele riigikantsler Brüning, kes tööstusrite esindajad ühes juure nõupidamisele kutsus. Seepeale algasid poolte läbirääkimised tööministeeriumis. Neil läbirääkimisel kokkulepet ei saawutatud, kuid otsustati alustada segakomisjon mõlemo poole esindajaist, kes Ausdorfi katastroofi ohwrite matuste pärast alles esmaspäewal läbirääkimist wõib jätkata.

Walitsuse ajakirjandus tõrjub kindlasti tagasi kuuldused, nagu oleks Berliini streigi järeldusel ülestõusude tekkimist oodata. Siiski ei saa salata, et seisukord on õige tõsine. Ka mujal Saksamaal kustuwad metallitööstuse senised palgalepingud 31. oktoobriga. On karta, et kui Berliini streiki selle ajaks ei suudeta lahendada, siis wõiwad ka mujal streigid puhkeda.

Kindralid, kaitseliit, Kosola ...

Stahlbergi ja Hakkila röövijate wangistamine kestab.

Röövijad pea eranditu kaitseliitlased.

Helsingi, 24. oktoobril. W. Hakkila röövimise kahtlustatuna on praegu Tamperes wahi all lapuaalaste häälekandja „Aktiivimaheese" liidu häälekandja „Kirtanjounies" peatoimetaja kapt. A. Kalsta, kullassepp E. Kataja ja proksurant E. Boman. Kõik tuntud lapua maratonmeestre [illegible] ja kaitseliitlased. Röövimise juhtis olnud Kalsta, autojuhiks Vietilä. Arreteeritud olla kõik oma süü üles tunnistanud. Kelle autos röövitamine sündis, pole lõplikult weel selgitatud. Kuid teada on, et Vietila on Tampere tuntud parempoolse tegelase ja tööstuuri Hakola autojuhiks.

Ülemises eduskunna abiesimehe Hakkila röövitamisega on Tamperes arreteeritud weel kaks isikut, kelle nimesid politsei aga ei awalda.

Eile on Stahlbergi röövitamise kaasaaitamises kahtlustatawana Joensuus arreteeritud sealse kaitseliidu ringkonna staabi laohoidja ja endine politseinik kapt. Kaunio ning sama kaitseliidu ringkonna staabi laskeriistade meister Jokinen.

Helsingi kahepoliitiline ilmena Hywärnie õhtune bülleten president Stahlbergi röövitsusõja uurimise kohta seletab, et senistel uurimistel ei olewat tuntud tulnud asjaolusid, mis kinnitaksid kuulujutte, nagu oleks Stahlbergi röövitamine plaanitsetud olnud mingisuguste wõimuhaaramislaupatuste ebendamiseks.

Rootsis wähendatakse sõjawäe kulusid.

Stokholm, 24. oktoobril. Walitsus nimetas erikomisjoni riigikaitse küsimuste arutamiseks. Komisjoni esimeheks on sotsiaaldemokraatliku erakonna juht ja endine kaitseminister Hansson.

Peaminister Ekman, kes ühtlasi on ka kaitseminister, seletas, et komisjon peab kõigepealt selgitama, kas on wõimalik riigikaitse kulusid wähendada.

Kuus tundi waidlust Helsingis.

Walitsus pääses kriisist moraalse liiduga saamisega.

Koonduserakonna peaminister kinnitas oma truudust lapualastega.

Helsingi, 24. oktoobril. Eduskunna [illegible] walitsuse deklaratsiooni üle [illegible] tunde ja lõppesid õhtul kell 20.30 [illegible] usaldusawaldusega. [illegible] poolt anti 125 ja wastu 66 häält. Wastu hääletasid sotsiaaldemokraadid.

[illegible] olid õige elawad. Sotsiaaldemokraatide [illegible] walitsuse [illegible] endine peaminister Wäinö Tanner, Hakkila ja teised. [illegible] walitsusele [illegible] Lapua liikumise kohta [illegible] et walitsus ei ole [illegible] tahtnud [illegible] selgitamist ja likwideerimist [illegible].

[illegible] ka riigi [illegible] walitsuse [illegible].

Koonduserakonna kõnelejad, kui Lapua [illegible] kommunistid kaitsesid walitsuse tegewust tares ulatuses, leides, et see tegewus wastas täielikult rahwa nõuetele.

Sotsiaaldemokraatlikudele arwustajatele wastas peaminister Swinhufwud, kes toonitas, et praeguse walitsuse suurim saawutus on kommunismi likwideerimine riigis, millist eesmärki walitsusel wõimalik poleks olnud saawutada ilma Lapua liikumiseta.

Helsingi, 24. oktoobril. Uusimaa kuberner kindral Jalander on sunbotud uuesti puhkusele kuni 30. nowembrini. Kuberneri abiametija Honkanen, kelle ameti tähtaeg lõpeb 25. oktoobril, on teatanud, et tema ei saa enam Uusimaa kuberneri kohuseid pidada.

Kuuldawasti ei kawatsetagi Uusimaale uut kuberneri määrata, waid täidetakse läbi eiade kubermanguwalitsuse oma ülalisemate nõududega.

Teatrite toetus.

Neil päewil Näitekunsti sihtkapitali walitsus seadis kokku oma eelarwe 1. okt. kuni 1. apr. Kogusummas 62.000 kr. Kuni Halonin teatas, et wõib arwestada ainult 25.000 kr; ei suudetud sellest kokku tõmmata, seit siis olekid teatrite toetused tulnud hoopis wälja jätta, mis tähendaks nende wähemate teatrite likwideerimist, kes ei saa toetust riigi eelarwe korras.

Toetust wõeti eelarwesse teatritele: „Estonia" 10.000 kr., „Wanemuine" 15.000 kr., „Draamastuudio" 11.500 kr., Tööliste teater 5.000 kr., Narwa teater 4.000 kr., „Ugala" ja „Endla" à 3.000 kr., Kuresaare ja Wõru „Kannel à 500 kr., Draamastuudio teatrile 1.000 kr., [illegible] korraldamiseks 1.000 kr., pensioniteks endistele pensionääridele 4.200 kr., perioodilisteks toetusteks — endistele 1.710 kr., [illegible] — Tedersile 155 kr., Ita Jupporowale 100 kr., P. Ardeckonile 50 kr. ja M. Tuthle 50 kr., kokku 350 kr. Wäremalt wõide anda palju rohkem. Paul Pinnale, tema 25-a. juubeli puhul, 250 kr. Peale selle [illegible] ja tagawara summa kokku 950 kr.

Loodetaw ilm,

Pühapäewal, 26. oktoobril.

Kesknisest kõwani idast üle lõuna edelapoole pöörduwad tuuled. Pilwes ja wihmu. Päewal kuni 10 kr. sooja.

Itaalia raskustes.

Fashismi süsteem kokkuwarisemas.

Et Mussolini fashismipoliitika Itaalia majanduselu täiesti roopast wälja on wiinud, seda hakkab kord-korralt tunnistama ka kodanline maailm. Eriti raskeks on muutunud tööliste rahwa seisukord. Tööpuudus ja tööliste hulk kaswab. Tööliste piinapõli tehakse maksma pandud wäljarändamise keeluga weel raskemaks. Wahepeal, kui fashistlikud wõimud ajutiselt wäljarändamise wabaks kuulutasid, murdsid kõik patjud ja kogu Itaalia tahtis otse tühjaks põgeneda. Rohke sisserännanud Itaalia tööliste hulk pani wäliskriikide tööturud warsti wõimatusse seisukorda. Itaalia töölised olid nõus ükskõik mis hinna eest töötama, oma inimestel oli sellega mäg warals. Siis hakkas warsti üks riik teise järele Itaalia töölistele oma piire sulgema, ja päew-päewalt rongitäied emigrante üle Itaalia piiri tagasi. Esijoones hakkas sellaseid tagasitulekuid tegema Prantsusmaa.

Tööwõimalused ja elukall dus on wiimase poolaasta kestel Itaalias aga rängalt halwenenud. Riiklikult poliitikat aetakse waid fashismi ja wabrikantide juhtnööride järele, kõik summad kuulutatakse poeliitikale relwastamisele, ilma et rahwa majandusliku olukorra parandamise peale keegi mõtleks.

Üldine wiletsus kutsus riigisel juba mõne ren [illegible] wäljaastumisi, demonstratsioone ja laialdasi streike esile, mis töötajaid üle terwe maa lewida, fashistide tääqid surusid need aga alla. Käärimine käib aga salamahti edasi.

Ajakirjanduse sihtkapitali

walitsus koostas reedel, 24. oktoobril, poole aasta eelarwe (1. okt. 1930 kuni 1. apr. 1931). Kultuurkapitali summad on sissetulekute wähendamise tõttu tunduwalt kahanenud. Ajakirjanduse sihtkapitali osaks tuleb nüüd kõigest 5.000—6.000 krooni ümber poolaastas. See summa kulub peaasjalikult pensioniteks ajakirjanikkudele ja nende perekondadele, siis toetusteks haiguste puhul ja muudel hädalistel juhtumistel. Summade wähesuse tõttu ei saadud seekord poolaasta eelarwesse wõtta stipendiume. Neid loodetakse määrata tulewal poolaastal. Eelarwe koostati 6.060 krooni summas, selles summas peale pensionide 1.500 krooni abiks haigusjuhtudel, 750 kr. toetuseks Ajakirjanikkude liidule ja 1.000 kr. toetusfondiks, millest wõidaks abi jagada töötuile ajakirjanikele.

Pabeross „Lia"
ilmus ja wõitis
suda tõendab suur nõudmine

25 tk. 25 snt.

Kõik meie tubakavabrikus ümbertöötatavad tubakad puhastatakse pneumaatilisel wiisil kõigest tolmust ja wõõrast kahjulikust ainetest.

A.-S. „Laferme"

Wallaomawalitsuste tänapäewa rahalistest raskustest.

Tuleb kiirendada omawalitsuste maksuseadust.

Järjest arenew elu on wallaomawalitsustele järjekindlalt uusi kohustusi juure toonud. Nagu: uute eeskujulikkude koolimajade ehitamine, õppewahendite muretsemine, kooli ja waeslaste [illegible] rahwaraamatukogude ülewalpidamine, kehwemate õpilaste toetus, tuletõrje toetus, ikaldusekomisjonid ja palju muid wäiksemaid ülesandeid. Ka endine walla waeste ülewalpidamine talust talusse käimise näol, on pidanud ruumi andma hoolekande seadusele, mille järele meil õigus on enesele jaada rahalist toetust iga kuu wähemalt nii palju, et kuidagi ära elada jaawad.

Samal ajal ei ole wallawalitsuste tuluallikad sugugi suurenenud. Sellepärast on ka arusaadaw, et kõiki ülesandeid korralikult täita ei suudeta. Ainukene abinõu on isikumaks, millel ülemmäära ei ole ja mis mõnes wallas juba 30—40 kroonini on tõusnud. Seda maksuwahendit ei saa kuigi õiglaseks pidada, eriti neis waldades, kus ta liiganmata on. On inimesi, kes praeguse tööwaheaja ajal kogu oma aastasest sissetulekust kuni ühe neljandiku maksude peale ära peawad kulutama. Isikumaks waldades wäga raskelt rõhub just kehwemat rahwakihti.

Kõik tingimused, ka kõrge isikumaks, ei wõimalda ometi eelarwet nii seada kokku, et see wastaks elunõuetele. Kui suure waewaga eelarwe kokku ka pandakse, siis on see ainult hädaeelarwe. Hädaeelarwe sellepärast, et kui aasta jooksul kuidagit summasid ei saa, jääb suur osa ülesandeid täitmata, mis lasuwad wallaomawalitsuste õlgadel.

Koolid kannatawad õppewahendite puuduse all. Koolijuhatajad on neid mitmel pool oma kulul ostnud. Mitmel pool on [illegible] protestisid walla meeste ja wallawalitsuse wahel ja sageli mitte ainult sellepärast, et igalpool wallawalitsus ei tahaks nende eest hoolt kanda, waid et selleks puudub raha. Mõnes wallas on walla hoolealused seaduse järele hakanud nõudma igakuulist toetust, mis oleks wähegi inimwääriline. Nii palju kui teada, ei ole ühtegi walda, kus walla hoolealused saaksid nimetamisewäärse summa. Ühes wallas saawad nad enam, teises wähem.

Praegu on käimas uus waldade liitmise küsimus. Mõnelt poolt arwatakse, mida suurem wald, seda parem rahaline olukord. Praegu on ka 3000—4000-hingelisi waldu, kuid isikumaksu suhtes püsiwad nad kõrgemate reas. Mida suurem wald, seda suuremad kulud, seda rohkem koole, hoolealuseid, seda kallimad wallawalitsuse liigete palgad, seda rohkem sekretäri abisid ja ametnikke. Kokkuhoid oleks muidugi wallamaja kütte ja walgustuse arwel. Waewalt annab aga see kokkuhoid ennast tunda. Sellepärast ei ole ka waldade koondamisest loota waldade rahaliste asjade paranemist. Ei taha ütelda, et wäikseid waldu üldse ei tuleks koondada, — waid seda, et waldade koondamine waldade rahalist kitsikust ei lahenda.

Ka on ajakirjanduses räägitud Soome eeskujust, küll wallawolinikkude arwu alammäära wähendamisest, 15 pealt 12 peale. Ka need uuendused ei too mingisugust kokkuhoidu, kui wallaomawalitsuse ülesanded ja kohustused samaks jääwad. Neid piirata ei ole aga ka mingisugust põhjust ja ülekanda ülesandeid riigiametnikkude peale.

Kawatsetakse pinda, et siseministrile õigus antaks wallawolikogusid laiali saata. Laialisaata wallawolikogu, kui ta ülesandeid täita ei suuda puuduliku omawalitsuse maksuseaduse juures. Teisi laialisaatmise põhjusi ei wõiks olla. Ega siis omet wallawolikogu poliitilise meelsuse pärast ei soowitata ministrile sarnast wõimupiiri. Kui walimise seadust rikutakse, siis saadab kohus isegi sarnase wallawolikogu laiali enne kokkuastumist, nii et ka see ei saa siin põhjuseks olla.

Olgu weel tähendatud, et iseäranis raskes seisukorras on need wallad, kelle piirides ei asu riigi kinniswarasid ja sellepärast ka riigi kinniswarade maksust osa ei saa, mis mõnes wallas õige nimetamiswäärse summa wälja teeb. Selle mitte õiglase olukorra peale, on mitmed wallawolikogud maaomawalitsuse liidu tähelepanu juhtinud. Kuid maaomawalitsuste liidus on see asi, nagu kõik teisedki asjad, tähelepanemata jäetud. Wallad peaksid küll üldiselt kaaluma, kas poliitikaajamine ei ole ennast selles liidus liiaks maksma pannud.

Tuleb lausa imestada, et wallad siiski kuidagimoodi on suutnud omi ülesandeid täita. Kuid ei ole küll palju neid waldasid, kes ei oleks sunnitud olnud omi kinniswarasid realiseerima. Maawolikogudel on tulnud lubada waldadel küll metsi, küll maid ja teisi kinniswarasid müüa. Ega nalja pärast wallawolikogud kinniswarasid müüa ei taha, waid häda pärast. Ja ega waldadel neid kuigi palju müüa ei ole, ega müüa wõigi.

Wabariigi walitsus, kelle ülesandeks on seaduse eelnõusid esitada, peaks küll esimese järgu tähtsusega seaduse eelnõuks lugema omawalitsuste maksuseadust.

Kui see seaduse eelnõu kord riigikogusse jõuab, peawad küll wallawolikogud ka omi arwamisi riigikogu rühmadele teatawaks tegema. Waldade hädasid ja muresid teawad kõige paremini wallad ise. **Walladeisuuda praeguste sissetulekute juures nende peale pandud ülesandeid täita korralikult.**

On omawalitsuste uus maksuseadus ellu wiidud ja ülesanded ära määratud wastawalt sissetulekutele, wõib kindlasti loota, et wallawalitsused nende peale pandud kohustusi korralikult ja otstarbekohaselt täidawad ja täita suudawad.

August Kimask.

Poola wägiwallateod Ukrainas jatkuwad.

Karistussalgad istutawad rahwa keskele wiha.

Poola karistussalkade ja politseijõukude wägiwallateod Ida-Ukrainas jatkuwad. Et seda weretööd iseloomustada, toome siin mõned näited. 11.—13. oktoobrini sõtkusid ulaanid Kotõrowo külas 18 talupoega oma hobuste jalgade alla. Suuremjagu neist ohwritest said surmawalt wigastada, ainult wiiel on lootust ellujäämiseks, kuigi purustatud terwisega. Wihärko külas tapeti sõdurite poolt kaks talupoega. Miklashewas häwitasid politseinikud mitu talumaja ja ühiskaupluse. Winnitsas peksti armetult Ukraina teadlast Lukitsh-Lewitshkit.

Sarnast häwitustööd ja wägiwallategusid on politsei ja sõjawägi teinud 43 külas. Elanikud on paljudes kohtades hirmuga metsa põgenenud.

Karistussalgad oma tegewusega istutawad ukrainlaste südametesse kustumata wiha Poola mõisnikkude ja panide wastu, kes oma ülewõimu kindlustamiseks rahwast tallawad.

Teatame lugupeetud piimatarwitajatele, et meie en-gros piimahinnad kauplustele alates 26. skp. on järgmised:

Täispiim lahtiselt 12 s. liiter (enne 11 s.)
„ pudelites 14 s. „ („ 13 s.)
Kontrollitud piim 16 s. „ („ 15 s.)

A-S. A. Einpaul

Kriis ka Prantsusmaal.

Kursid langewad. Wiljast tuleb puudus.

Prantsusmaal oli tänawu lõikus 27 protsenti wähem kui mullu. Oma wiljast ei jätku rahwa toitmiseks. On tarwis wälismaalt sisse tuua 670.000 tonni wilja. Selle wiljahulga saab Prantsusmaa peamiselt Kanadast ja Argentiinast.

Prantsusmaa on arenenud põllutööriik.

Maailmakriis seni ei puudutanud Prantsusmaad, kes sõja järele majanduslikult heas seisukorras püsis kuni wiimase ajani. Oli ta ju wõitja riik, kellele sõda tõi uusi rikkusi ja warandusi, kuigi sõjaaeg purustati ka linnasid ja külasid ning häwitati rahwast. Nüüd on ka kriisilaine ulatanud Prantsusmaale. Seda tõendab ka wiimastel nädalatel aktsiate kursi ja hindade indeksi suur langus.

Tööpuudust wiimastel aastatel Prantsusmaal ei olnud. Nüüd hakkab ka siit teateid tulema tööpuudusest.

Toimetusele saadetud kirjandus.

Kuukiri „Olion", oktoobri number. Hind 75 senti. Hinnata kaasanne „Lahtised lehed".

Kyra Kyralina.

Rumeenia kirjanik Panait Istrati romaan. 31

[illegible]

eest kokku olin wõrganud. Oh, miks ei olnud ma tol ajal kainem ja kogenenum!... Kyra wastustas niiwõrd, et luksuspaadi sõidu ootel weetis tõesti unetu öö.

Järgmise hommikupoolikul weetis ta terwelt minu ja enda riietuse ja tualeti korraldamisega. Lõuna eel läksime kaldale. Araablane wäikese paadiga oli [illegible] türklast aga ei tulnud.

„On selle korraldus tehtud meid nii ajal sõidutada?" küsis Kyra edewalt.

„Jah," wastas mees üles waates.

Kyra waatis üle parde ja [illegible] paati. [illegible]

„[illegible]"

[illegible]

„[illegible] need on [illegible]!" ütles [illegible].

[illegible]

„Mitte see koskele"... Sadama [illegible]"

Araablane pööras tüüri ja jällegi lähenesime kaldale. Meie maja ülewal kaldal näis kui minewiku kurb mälestus; tema kõrwal asus wõõrastemaja. Meie toa aken oli awatud. Aeglaselt möödus paat wõõrastemajast, sadama [illegible] pealt, arwutute purjekate hulgast ja transportlaewadest, kuni wiimaks iseäralik parde juures peatume. Seal ootas türklane. Ta astus meile wastu, suudles Kyrat sügawa kummardusega ja aitas ta maale. Kyra tundis enese meelitusest õnnelikuna. Türklane oli ülespidamiselt wiisakas ja elegantne, millega [illegible] muusikirid kunagi hakkama ei saanud.

Ah, kuidas waene inimlüda küll kõikide elurõõmude ees paendub!... Miks oleme ometi nii pimedad!... Kuidas oli see wõimalik, et meie türklase saladuslikke manööwreid kohe ei märganud?

Ta oli weel hulga elawam. [illegible] tagasihoidlikkus ja [illegible] Kyra juskus nii kaugele, [illegible] Seda türklane [illegible] oli oma [illegible] sellepärast:

„Mitte kohe, mu meeldiw preili! Mu purjek asub praegu siin teisel kaldal ja wõtab seal laadungit peale; kuna teie aga kõwa woolugu harjunud pole, siis wõib sinnasõit hoopis halwasti mõjuda. Kuid ma tahan teie soowe juba wõimalikult pea rahuldada. Olen õnnelik, et minu paati selle sõiduga austasite ja paat [illegible] seda sõidukit teie kasutada anda."

Nende sõnadega tegi ta sügawa, põlwini ulatawa kummarduse, puudutas käega oma otsaesist, huuli ja rinda ning astus paati.

Uus meelelahutus lask meil ema, isa, onud, muusikirid ja isegi õnnistegija unuheda. Nooksime ihuga ja hingega kuweldaja päikesesse. Kolm päewa järjestikku sõitsime Doonau lainetel ringi ja iga korraga kestwas jutlus pikemaks sõiduks. Siis tegi ühel päewal paat nii kiirei sõitu, et enne kui seda märkasime, juba wastaskaldale olime jõudnud. Ja lõpuks leidis meie uudishimu rahulduse: asusime purjekale. See oli uus ja suur. Tõrwa lõhn tõusis ninna. Kõikidest seletustest, mida araablased meile purje, mastide ja takowärgi otstarbest andsid, ei mõistnud meie kõigewähematki.

Nazim Effendi wõttis meid toredas salongkajutis wastu, mis [illegible] juures asus. Kunagi ei olnud meie silmad weel sellast [illegible] waipade, waskasjade, kullaga tikitud patjade ja igasuguste rehwade rikkust näinud. Wõõrlaadilised lõhnad kõdistasid uimaselt nina. Waipadega kaetud seinal rippus sultani pilt ja türgi päritoluga tunnus: kena araabia kirjaga trükitud koraani wärss ja sõrawad portreed kuldses raamis. Need tõmbasid Kyra pilgu kohe omale:

„Kui ilusad need on!" hüüdis ta waimustusega.

„Ka teie olete ilus, mu preili!" ütles wiisakas türklane.

Meile pakuti hinnalisi maiustusi, kohwi ja lõhnawat tubakat wesipiipudes.

Peremees oli wäga wastutulelik, heas tujus ja täis headust. Ettewaatlikult päris ta Kyralt meie wanemate üle, ja ilma et temale kõike oleks ütelnud, ütles ta türklasele siiski liiga palju. Erilise hooga ja elawusega jutustas Kyra, millise innuga ta tantsida armastab, ja rahul selle päewa tulemustega, tõusis Nazim Effendi endise wiisakusega ja jättis meid jumalaga sõnadega:

„Noh, teie wõite siin alati tantsida, kui teil selleks aga iganes tahtmist peaks olema!"

Ja jällegi wiidi meid Rumeenia-poolsele kaldale tagasi.

Olin rõõmus ja uhke selle üle, et olin leidnud Kyrale ja endale sellase uue meelelahutuse ja ei aimanud midagi rohkem... Kyra oli weel rõõmsam ja aimas weel wähem. Loobusime kõigist

Õpetaja Juljus Kruusi 20 a. koolitöö juubel.

Wähesle koolitegelaste tegewus on harwaelt nimmetilgne, [illegible] nimetatul.

Julius Kruus oli õpetajaks 1910. a.—1917. a. [illegible] Hageri Waidia (end. Kerno) koolis. 1917.—1922. a. [illegible] Hageri [illegible] koolis, mis omakorda oli populaarsemaid koole, ja sealt peale kuni tänapäewani [illegible] kool algkoolis.

Oma [illegible] ja edukal tööl eest on ta mõnelgi korral ka [illegible] kooli [illegible] tänukirju.

Kaugpool on ta olnud seltskonna [illegible] ü. fs. [illegible] ehk [illegible] laulu- ja [illegible].

[illegible] J. Kruus [illegible] on tema poolt [illegible].

[illegible] ja ta [illegible] — [illegible] poole. [illegible] ja [illegible] on olnud [illegible].

Hageris peale on ta olnud tööliste [illegible] ja [illegible] tööliste [illegible].

Tema oli ka see, kes [illegible]

[illegible] ajal Seckendorffile Hagerisse [illegible] kelding [illegible] ja ka pajumakooriga [illegible]. Laane ja L[illegible] oli ta [illegible] Harjumaa õpetajaid [illegible] ajal, wõideldes Tallinnamaal [illegible] wastu, mille [illegible] Harjumaal, eriti Hageris, [illegible] tehti.

[illegible] Kruus'ile [illegible] seltskond ja [illegible] ja [illegible].

[illegible] teadlik sotsialist.

[illegible] juubelil [illegible] Julius Kruus'ile palju jõudu ja edu.

Seadusewastane tööpäew raudteel.

Raudteewalitsus tööpuudust kasutamas.

Riigikogu reedene koosolek.

Reede õhtune riigikogu koosolek oli pühendatud arupärimistele. Sotsialistide ettepanekul wõeti päewakorrast ära läbirääkimised kahe põllutööministrile esitatud arupärimise puhul, kuna need arupärimised üksikjuhtumisi käsitawad ja arupärimiste põhjendaja O. Gustawson Pärnu maawalikogu koosolekul wiibis.

Kas raudteel maksmapandud pikk tööaeg on seadusepärane?

Sotsialistlikku rühma poolt oli esitatud juba kewadel arupärimine, kus juhiti tähelepanu, et teedeministri määrus, millega raudtee töödel on maksmapandud üle 8 tunni kestew tööpäew, ei ole kooskõlas seadustega.

Eelmisel koosolekul wastas arupärimisele teedeminister A. Jürman, kes mäletawasti seletas, et määrus pandud maksma kokkuhoiu saawutamiseks ja et ta seadustega kooskõlas on.

Reedesel koosolekul peetud läbirääkimistel wõttis küsimuse kohta pikemalt sõna B. Eilman (sotsialist). Senise korra järgi maksis raudteel 8-tunniline tööpäew. Wastaw määrus oli pandud maksma teedeministri poolt kokkuleppel töö-hoolekandeministriga. Määrus oli täiesti kooskõlas makswate seadustega, sest 8-tunnilise tööpäewa oli tunnustanud makswaks juba Maapäew ning pärast seda Ajutine Walitsus omas deklaratsioonis. Ajutisel Walitsusel olid aga seadusandja õigused, nagu seda tunnustanud mitmel korral kohtud ning ka riigikohus. Uus määrus, mis nüüd maksma pandud ja mis ette näeb pikema tööpäewa, on täiesti wastolus seadustega. On selge, et tööpäewa pikendamisega on wähendatud tööliste tasu, sest töölised peawad töötama palgaga, mis nad enne said 8 tunni eest, nüüd 10 ja rohkem tundi päewas. Töölisi sunnitakse painutama seadusewastase määruse alla ning kõiki, kes julgeb sund lahti teha, ähwardatakse lahtilaskmisega. Toob terwe rea näiteid, kus kauaaegseid töölisi ilma pikema jututa lahti lastud. Raudteewalitsus kasutab tööpuudust selleks, et tööliste palku kärpida ja ebaseaduslikku tööpäewa maksma panna. Esitab ülemineku wormeli, millega tunnustatakse teedeministri wastus mitterahuldawaks.

B. Eilmani järele wõtab sõna teedeminister A. Jürman, kes neidsamu mõtteid kordab, mis eelmisel koosolekul ette toodud. Arwab, et ikka kahtlane on, kas meil maksab 8-tunniline tööpäew.

L. Johanson (sotsial.) ütleb, et 8-tunniline tööpäew maksab meil seadusliku tööpäewana. Kahjuks puudub ainult sanktsioon seaduserikkujate wastutusele wõtmiseks. Kuigi ette näha on, et wastu wõetakse lihtülemineku wormel, peawad ometi koalitsioonirühmad tunnustama, et teedeminister on rikkunud seadust. [illegible] saa alla kõige wähematki kahtlust, et 8-tunniline tööpäew meil maksab, kuigi teedeminister selle juures kahtleb. Kaheksatunnilise tööpäewa on tunnustanud makswaks Ajutise Walitsuse deklaratsioonile tugedes ka kohtud. Seda on tunnustanud seni ka teedeministeerium. Ühes tööpäewa pikendamisega wähendati ka töötasu. Seaduse järgi tuleb sellest, kui töötingimusi muudetakse, ette teatada wähemalt 2 nädalat. Ka seda ei tehtud — ka siin rikuti seadust.

Koalitsiooni häältega wõetakse muidugi wastu lihtülemineku wormel.

Teisel lugemisel wõetakse wastu kaks riigimajapidamise aruande kinnitamise seadust.

Koosolek lõppes kell 7.30 õhtul.

Millal järgmine koosolek tuleb, ei ole teada, sest walitsuse poolt esitatud seaduseelnõud on nii puudulikud, et komisjonidel palju aega kulub, enne kui neid riigikogule saab esitada.

Lubamatu korteriüüri tõstmine Koplis.

Üürnikud protesteeriwad.

Pikalaenupank oma sissetulekuid suurendamas kehwade üürnikkude koormamisega.

Waene inimene on rikka sööt.

8. okt. pandi Pikalaenu panga poolt kuulutused end. Wene-Balti tehase koloniis wälja. Neis teatatakse, et 1. dets. 1930 astuwad jõusse uued üürinormid, mis on järgmised:

Majades nr. 25—40: endise 950 sendi asemel 1235 senti kuus, 975 asemel 1265, 1000 asemel 1300 s. kuus.

Majades nr. 63—68, 75, 98, 99—106, 107—120, 122—137: endise 350 s. asemel 450 s. kuus, 400 asemel 520, 800 asemel 1040, 1200 asemel 1560 senti kuus.

21. okt. oli Kopli üürnikkude seltsi „Tugi" korraldusel Wene-Balti tehase koolis üürnikkude koosolek, millest osawõtjaid üle 400.

Ülewaate seisukorra kohta andis A. Sirro, kes wõitlnud „Tugi" juhatuse poolt seltsi asja ajama. Kõnesõnawõtjad leiawad, et üüritõstmine praegusel ajal on lubamatu. Pealegi on korterid puudulikud ja halwad, puuduwad paljudel puukuuridki. Wõeti wastu resolutsioon, mis otsustati esitada wabariigi walitsusele.

Resolutsioon on järgmine:

1) Meie, Kopli Wene-Balti tehase üürnikud, keeldume kõrgendatud üüri maksmast, kuni ei ole tehtud allkirjutanud korrakorda: 1) iga korteri jaoks puukuur, 2) keldriruum, 3) igale majale wastaw õue, 4) Arwesse wõtta üürnikkude poolt kõik tehtud remonteerimise kulud.

2) Et tulewikus hoiduda sarnastest üüritõstmistest, otsustab koosolek, et kõik üürnikud kohaliku üürnikkude seltsi liikmeks astugu ja tulewikus üüritõstmise küsimust ainult seltsi läbi tuleb ajada.

Koplis, Wene-Balti tehaste kasarmutes elawad waesed inimesed. Nende töötasu ei küüni kõrgema üüri maksmiseks. Ka pole korteriüüri tõstmine käesolewal ajal millegagi põhjendatud: üüri tuleks alandada. Selle asemel, et oma sissetulekuid kehwade üürnikkude koormamisega suurendada, wõiks Pikalaenu pank asuda — tapamajade laenu kokkutõmbamisele.

Kui eraisikud korterihinda kehwikutel tõstawad, siis on see ülekohus; kui aga riigipank seda teeb, siis on see weel seda suurem ülekohus: riigipank peaks arwestama nende kehwade tööinimeste seisukorraga, kellelt nüüd, kus tarbeainete tolle tõsteti, tööpalkasid wähendati, korteriüüri kõrgendati, elamiswõimalused wõetakse.

Kui aga seda kõike tehakse, hoolimata kehwade inimeste seisukorrast ja kandejõust, siis ka siin püsib waika põhimõte: waene inimene on rikka sööt.

Rahu ja sotsialism.

Prantsusmaa tööliste üleskutse.

Prantsusmaa sotsialistliku partei juhatus awaldas neil päewil kogu töölisklassile üleskutse, milles kutsutakse wõitlusele rahupüüete eest. N.-Wene bolshewism, itaalia fashism ja saksa marurahwuslaste wõidulepääs, need kõik tüüriwad sõja poole. Kõikjal kasutawad marurahwuslased praegust silmapilku selleks, et teostada uut relwastamist enneolematu määral ja üksteise wõidu. Ainsaks rahupüüete kaitsjaks on sotsialdemokraatlik töölisklond.

Juba see tõsiasi, et kogu maailm praegu oma usalduse rajab saksa sotsiaaldemokraatiale, kes noort riiki iga abinõuga püüab kaitsta pealetungiwa fashismi ja kommunismi wastu, on selge tõendus, et sotsialism rahupüüetele kõige wastuwõetawam. Kapitalism ei mõtlegi uue katastroofi kõrwaldamisele. Kõik relwastuse wähendamise püüded ja konwerentsid pole itaalia fashistide ja saksa tagurliste rahwuslaste juures wähemaidki tagajärgi annud. Rahu eest wõidelda, see tähendab sotsialismi eest wõidelda. Kogu Prantsusmaa sotsialistid tahawad kõik jõud kokku wõtta, et Prantsusmaa lähenewal Genfi wäewähendamise konwerentsil esineks kindlate ja konkreetsete ettepanekutega, aitaks neid läbi wiia ning juhtida iseennast kui ka teisi tõelisele rahule.

Kriis Põhja-Ameerikas süweneb.

Aasta kestel 758 panka pankrotis.

Ekspluateeritakse lapsi ja palutakse taewast abi.

Põhja-Ameerikas süweneb kriis. See on praktilisi ameeriklasi, kes alati on uskliud olnud, wiinud tasapinnani, mis warem omane oli kultuuriliselt maha jäänud wenelastele, kes igasuguste hädade, taudide ja õnnetuste wastu wõitlesid kirikukkude rongikäikude ja jumalateenistustega. Ka Ameerikas peetakse wiimastel nädalatel paljudes linnades palawaid jumalateenistusi, kus palutakse taewaisa, et ta töötaks raha jaotustehuriti ning annaks ameeriklastele endist aineliist tulu, mis määrib ameerika [illegible].

Siiani ei ole aga sellel manamisel tagajärgi olewat. Hinnad langewad teraselt ja muul kaubal. Kuidas Põhja-Ameerika majanduslik seisukord on langenud, näeme juba sellest, et wiimasel aastal tööliste ostujõud on wähenenud 8.853 miljoni dollari wõrra.

Põllutöölistest on 40 protsenti tööta, tööpuudus puudutab walusalt kõiki kutse- ja lihttöölisi.

Aasta kestel 1. juulist 1929. kuni 1. juulini 1930. a. on Põhja-Ameerikas 758 panka pankrotti jäänud. Neil oli hoiusummasid 363.500.000 dollarit.

Ettewõtted on asunud armutult ekspluateerima lapsi: suurtes wabrikutes töötawad lapsed 12—18 tundi päewas, mõnes neist on 5000 last. Neid kasutatakse kui odawamat tööjõudu, kuigi töötatööliste arw suur on.

Koolilapsed tööstusraioonides nälgiwad. Näiteks Clevelandis (Ohios) on 35.000 koolilast, kellel pole riideid ega pesu, toidust kõnelemata. Käiwad närudes ja poolhalasti ning kiduwad alatoitluses.

Majanduslik kriis sellejuures süweneb järjest, suurendades töölisklassi wiletsusi ja tuues uusi kannatusi.

Wene turu weretöö mälestamine.

Leina-aktus „Estoonias".

Eelseiswal teisipäewal, 29. oktoobril möödub weerand sajandit sellest weretööst Tallinna turul, mis on kustumata tähtedega kirjutatud kõigi nende mälestusse, kes tol ajal Tallinnas elasid.

Ilma hoiatuseta awati [illegible] rahuliku rahwakoosoleku pihta. Tagajärjeks on enam kui kuuekümmend surnut ja mitusada raskelt ja kergelt haawatut. Ometi kord üks hirmsaim weri tsaariwalitsusele pärast loomata hulka hobustewad [illegible] Mandshuuria lahinguwäljadel!

Juba 1917. aastast saadik on kawatsus ja ettewalmistusi tehtud 1905. a. 16. (29.) oktoobri mälestuse jäädawustamiseks wääriliku mälestusmärgi püstitamise näol. Sobiwa maja koha moment tähendatud mälestussamba püstitamiseks sellest kahtlemata oinud selle weretöö kahekümnewiiendal aastapäewal. Kahjuks on aga ettewalmistustöö pikale weninud, ja tuuldawasti loodetakse waid tulewa aasta kewadeks mälestussamba walmistamisega lõpule jõuda. Et see kurb tähtpäew siiski mitte ilma wäärilise mälestamiseta ei mööduks, selleks korraldawad sotsialistliku tööliste partei tegelased teisipäewal, 29. oktoobril, k. 7 õhtul, „Estonia" kontsertsaalis suure leina-aktuse kontserdi osaga, päewakohaste kõnedega esinewad 1905. aasta tegelased M. Martna, A. Rei ja K. Wirma. Kontserdi osas esinewad Tallinna töölismuusika ühingu segakoor ja sümfoonia orkester.

Sadamatehaste juhatus.

Sadamatehaste direktoriks on määratud K. Meim, asetäitjaks A. Talts, alates 1. nowembrist.

Tehaste nõukogusse on wabariigi walitsuse poolt määratud: ins. E. Awik, kontr-admiral H. Salza, adm. M. Pung, kapten O. Treimann ja K. Kõstner.

Tshehhoslowakkia saatkond

Tallinnas on 28. skp. rahwuspüha puhul suletud.

Kell 12—2 on saatkonna ruumides [illegible] ja K. 8 õhtul — [illegible] Tshehhoslowakkia [illegible].

Riigimetsatööstuse nõukogu.

[illegible]

Saksa sead kolhoosidesse.

Berliin, 24. oktoobril. [illegible] Saksamaalt [illegible] 20 protsenti [illegible] ja 80 protsenti [illegible] Saksa walitsuse [illegible].

Kaanaliwallutaja kaotas kuulmise.

Tuntud saksa-ameerika naisujuja Gertrud Ederle, kes esimese naisena üle Inglise kanali ujus, on nüüd kuulmise täiesti kaotanud. Arstid arwawad, et selles süüdi liiga rohke ujumine.

E. Naisliidu ja Maanaiste K.-S. loterii kupongide lugemine 26. skp. kl. 6 pl. Rataskaewu 22 loterii toimkonnas. Arwesse wõetakse kupongid, mis kuni 25. skp. posti peale ehk kastidesse wiidud.
Miljonite loosimine 14. nowembril.

Pedro Krusten: Õilis wale.

[illegible] romaanivõistlusel [illegible]

[illegible]

Sea [illegible] Krusten [illegible] teisi, [illegible] romaani „Budameraba", [illegible] peaeti [illegible] ülistatud [illegible] naarudes, [illegible] romaani [illegible] Mind [illegible] et [illegible] lõpulahendus [illegible]

Umbuit [illegible] „Õilsal wale" [illegible] romaan [illegible] nowell [illegible] kui [illegible] Et [illegible] Hollasa oma [illegible] Krustenil [illegible] Muide [illegible] ühtud ja [illegible]

[illegible]

[illegible] wastandpaar [illegible] oma [illegible] teeb [illegible] ei [illegible]

[illegible]

Kahju tühjeneb tüsa õhtul?

Dr. Kreutzwaldi mälestamisseltsi peo-õhtule.

Dr. Fr. R. Kreutzwaldi mälestuse jäädwustamise selts jatkab meie laululoja isiku ja elutöö mälestamise jäädwustamist. Nõnda kui tagasi tuuakse korjandus Kreutzwaldi mälestussambaks peale, millest tuli kokku 1000 kr. ümber. Ent Kreutzwaldi maja ostmiseks ja tema elutöö jäädwustamiseks läheb palju tarwis, tuleb weel mitmel korral seltskonna heldusele koputada. Täna õhtul korraldab Kreutzwaldi mälestamisselts Tallinna osakond Raua tänawa algkoolis mitmekesise eeskawaga peoõhtu. Algus kell 7 õhtul.

Kellakauplus tehti tühjaks.

Wigala wallas tungiti ööjel Jüri Keldsja kauplusse. Wargad olid ära wiinud suurema hulga taskukellasid ja sõrmuseid, kokku 100 kr. wäärtuses. Lisaks oli tühjendatud ka kaupluse laeki, milles leidus umbes 100 kr. sularaha. Wargad on seni tabamata.

[illegible] Krusten [illegible] Kolden [illegible] tõlle [illegible] Krusteni [illegible]

„Budameraba" wõrreldes [illegible] Krusten [illegible] „Õilis wale" [illegible]

R. Sirge.

Kalliparunid tegutsewad.

Balti härrparunid ei taha oma elukorraga „Eestis" kuidagi leppida. Ka kuidas ja kõrge härra wõidi olla ilma mõisata, moondmeesteta. Elu on sii ilma lusteta, puhta jumala prooja. Parunid waldab ilka idee: olgu mis on wõi tulgu mis tuleb, mõa peab tagasi saama. Wabariigi kümne aasta wältel on nad endid aegapidi harjunud maaga waerustama, ostes süllhaawal põldu liit-sealt. Olgu need oksjonil olewad talud jne. Neile lubjuks on aga maaseadus määranud normi, üle mille üks isik endale maad hankida ei saa. Parunid on leidund aga tee, kuidas wõimalikult rohkem maad kätte saada. Katsutakse osta seda niipalju kui isal lubatud ja seda [illegible] perekonnaliikmele. „Tütre", pojal, isal, emal — igal oma suur talu, mis kokkulapituult annab endise mõisa [illegible]. Sellele nähtele peaks kuidagi piiri pandama.

Maaparandusetööd Kehtnas.

Töö edeneb jõudsalt.

Maaparanduse tööd Kehtna mõisas edenewad jõudsalt. Tänawu aasta on neile töödele palgatud saarlased, kes ka korralikult töö ära teewad, wastandiks [illegible] uusele töötettewõtjatele. Kraawikaewajad on seetõttu ka oma singimustega rahul, sina pall saadakse korralikult kätte jarel ole terwis [illegible] „ühelkidega" poeit kraawi wõtta; wealegi tuleb nüüjal, näiteks Mahtra jõel, jubtumiin ette, kus tuleb kaua waita tagant järgi [illegible], kus ka nõja mudatsegi. Töölised saarlaied on tööga warem walmis saanud, kui seda läinud aastal tehti, mis teeb maaparanduse tööd hulga odawamaks. Porine silg 8 olcks töönüd aga sellele palju kahju.

Joomahnosilased lõid pea lõhki.

Lol wasin laupäewa oli sakkoup [illegible] Tallinnas, Karu tän. [illegible] Tjernõjhowi [illegible] pummeldanud. Joobnud mehed olid läpiks tülli läinud ja Tjernõjhowi lõõn pea lõhki. T., kes 18 a. wana, paigutati keskhaigla, kus ta seisukord tõsine [illegible] olewat.

Huwitaw rahwakontsert.

Tallinna Töölismuusika ühingu töõhooaja awamine.

„Estoonia" kontsertsaalis 26. okt. kell 8 õhtul rahwakontsert on käesolewal hooajal esimene. Juhime weel kord tähelpanu kontserdi huwitawa ja mitmekesise eeskawa peale.

Kontserdi esimene osa on rühendatud helikunsti genaalsemate klassikute helitööde e.

28. A. Mozarti (1756—1791) awamäng „Figaro pulm" on oma wormi poolest lihtne ja selge, üiult täis jädelewat elurõõmu ja sergust, oma kiire tempo ja tehniliselt raskete jooksude poolest on see pala kontserdi kawas raskemaks numbriks.

Ludwig von Beethoweni (1770—1827) esimene sümfoonia C-dur on kirjutatud aastal 1794—1795. 1. sümfoonia on lihtne ja selge wormi poolest oma meeldiwate ja wiisirikaste teemide ning wahemängudega. Sümfoonia esimene osa algab adagioga, mis peagi üle läheb allegrosse ja algab 1. teemiga C-duris wiiulitele. Lühikese wahemängu järele ilmub peagi 2. teem G-duris, mis waheldub oboe ja flöödi wahel ning selle järele wiiulite ja flöödi wahel. Sellele järgneb wahemäng, mille järele kordub allegro 1. osa. Peale lühikest läbitöötust järgneb 1. osa kordamine ja siis coda, millega lõpeb sümfoonia allegro.

Sümfoonia 2. jagu — Andante algab 1. teemiga F-duris teise wiiulitele, milledelt peagi üle läheb cellodele. Sellele järgneb andante 2. teem C-duris. Pärast lühikest läbitöötust, andante 1. osa kordamine ja coda.

3. jagu Menuett on kirjutatud scherzo laadi ja kolmeosaline.

4. jagu algab adagioga ja läheb kohe üle allegrosse, teemiga C-duris wiiulitel. Lühikese wahemängu järele tuleb kuuldawale teine teem G-duris, jällegi wiiulitel. Sellele järgneb läbitöötus, kordamine ja siis coda, millega lõpeb ka 1. sümfoonia.

H. Litolff — „Robespierre".

Oma awamängus „Robespierre" kujutab Prantsuse helilooja Henry Litolff (1818—1891) Suure Prantsuse Rewolutsiooni suurima rahwajuhi Robespierre'i isikut ja elulugu. Süngeid disjonantsid awamängu alguses peawad meele tuletama raskeid wanakorra surwet ja rahutut rewolutsiooniaega. Kogu awamängu leotel mitmekesistes warjundites kordub lühike ne jaratiiline leitmotiiw, millest tajastub julge wõitlustahe, peab kujutama Robespierre'i. Wiimaks kuuleme awamängus rahwahulkade rahutut lainetamist, Robespierre'i mõju kaswamist ja rahwa juubeldamist oma suurele juhile. Dramaatilise jõu tipuks jõuab awamäng, kujutades R-i langust, mida trompeedi signaal ette kuulutab. Wererise hirmuwalitsusega on diktaator hulkade poolehoiu kaotanud, ta wangistatakse ja saadetakse tapalawa alla. Ühekshetkeks waikiwad kõik, ja trummi löögid kujutawad meile, kuidas diktaatori pea tapalawale weereb. Aga ehk küll R. hukatud on, kuuleme siiski tyhtiwat motiiwi uuesti esinewat, millega öelda tahetakse, et suure rahwajuhi aated ja teod rewolutsioonis edasi elawad.

Peale selle esineb segakoor kolme lauluga a capella. R. Ewerest ja H. Uuli kannawad ette dueti G. Verdi ooperist „Trubadur". Kontserdi lõpupalana tuleb ettekandele populaarse töölisehelilooja G. Urhmanni kantaat „Ma oolan sind". See meeleolurikas teos on kontrapunktiliselt hästi läbitöötatud, samuti modulatsioonide ja teksti poolest huwitaw.

Käib lõunast põhja wabaduse wäbin
Ja uuesti inimestele kõue teeb.
Wend wenda kütkist terwitama kohin
Oh rahwa wabadus, ma ootan sind!

Rahwa Sõna
on ainuke sotsialistlik päewaleht

Otrade ja kaerte ost algab.

Odrab 16, kaerab 12,5 senti kilo.

Kuuldawasti algab otrade ja kaerte ost, millega põllupidajatel tahetakse wõimaldada põllumajanduslikke laenude tasumist, juba lähemal ajal. Asjaliistel nõupidamistel on otrade hinnad kindlaks määratud 16 senti ja kaertel 12,5 senti kilo, seega harilikust turuhinnast märksa kõrgem hind.

Sõit Soome ametiühingute kongressile.

Ütsmeel töölisesindajate keskel. Soome ametiühingud astusid rahwuswahelise keskliidu liikmeks.

K. Must.

[illegible] 18. oktoobri hommikul Tallinnast [illegible] Rahwuswahelise Ametiühingute Liidu sekretäri W. Schewenelsiga „Bio ..." Helsingi poole teele asume. Kui jooname Tallinna reidile, paistab [illegible] kaasjuhta [illegible], et [illegible] laheb ilusasti, kuid [illegible] meriele [illegible] wahelt [illegible] Tee wõtab ka [illegible] wõistmängus, millele W. Schewenelsiga Tallinnas oleme ette walmistanud, kes enne sellele Tallinnas [illegible] meresõitu [illegible].

[illegible] laewast [illegible] Wõtlen [illegible] kumpetabapaelist [illegible]

[illegible] Soome rannale [illegible] Laew [illegible] Maade [illegible] weel [illegible] Mõõdunud [illegible] Hereneegrundi [illegible] on wahepeal weelgi [illegible] pawad paar [illegible]

Üks minuti [illegible] täitnud [illegible] kell peaks juba warsti [illegible] Helsingi. [illegible] laewa [illegible] Laew teeb järsu pöörde paremale, [illegible] tegasi. See kõik aga [illegible] Reginnga [illegible] Sweaborgi [illegible] kümmend meetrit kaugel.

Reisijad [illegible] laewatekile. [illegible] warsti selgub, et [illegible] Laew istub [illegible] wahel kinni. Antakse [illegible] tagasikäik, kuid ei aita. Laew pöörab end weel [illegible] teiselt [illegible] kiwi wahele. Reisijad [illegible] et [illegible] suurem [illegible] meetri [illegible] mis [illegible] korral [illegible] juba hädaohtlikuks [illegible] pandud, [illegible] paastepaat wette ja [illegible] madrustega lähewad [illegible] telefoniteel Helsingist abi paluwad. Reisijad [illegible] kui kaua kiwi istuda tuleb. Polnud lähewgi [illegible] et [illegible] wõtta. Sest kell on juba neli peale lõunat. Seda teeme ka meie. Warsti tuleb paat [illegible] Mõõdudes [illegible]

bes paarkümmend minutit, kuuleme nüüd laewawilet. Ka meie oma anname wastusignaali. Wiimaks ilmub nüüd tugewa wedurlaewa kere. Mõne minuti jooksul tõmmatakse tugew köis wedurlaewalt „Bialole" ahtrisse ja algab sikutamine. See ei anna aga niiwõrd tagajärgi. Seks puhtuseks istub „Viola" kõwasti tugewalt kariil. Wiimaks umbes kümneminutilise töö järele, kui wedurlaew tõmbab õpoolwilti õige kaldu läbedalt, kuuldub laewa all werrewate kiwide mürinat ja „Viola" ujub jälle wabalt. Nüüd sõidab wedurlaew õige meie ees, juhtides laewa karide ja meremärkide wahelt Helsingisse.

Sadamasse oli meile wastu tulnud Soome ametiühingute keskliidu sekretär Louhikko ja [illegible] Sundström. Wiimast tunnen juba Genfi töökonwerentsilt, kus ta oli Soome tööliste esindajal talgiks.

Külaliste asukohaks oli walitud hotel „Carlton", kus kõigile wälisküalistele toad reserweeritud. Selgub, et kohal on külalistest Norra esindajad, kuna Rootsi ja Taani esindajad jõudwad warale õhtuse rongiga. Lähemagi kaas waksait, et wõetu wõtta Skandinaawia seltsimehi.

Rootsi ametiühingud olid saatnud oma esindajang kongressile Per Bergmanni ja Fridjof Ekmanni, Norra — Halward Olseni ja Jens Tergeni, Taani — Wilhelm Nygaarti ja W. T. Peterseni. Soome wanadest ametiühingutest wõtawad külalistena kongressist osa sangarane Soome ametiühingute esimees Matti Paasiwuori ja esimene Soome ametiühingute sekretär K. Wartiainen.

Kongress peeti „Koitto" saalis, mis erilisel pidulikult Soome, Rootsi, Norra, Taani ja Eesti lippudega kaunistatud oli.

Päewakord koosnes 34 punktist, millest tähtsamateks oli üue põhikirja kinnitamine, R. Ametiühingute liitu astumine jne.

Kongressist wõtsid osa Soome tööliste liit 19 esindajaga, Soome kiwimistööliste liit 7 esindajaga, Soome kudumistöölised liit 5 esindajaga, Soome tselluloosi- ja paberitööliste liit 5 esindajaga, Soome klaasitööliste liit 3, Soome metallitööliste liit 2, raudteelaste liit 4 ja trükitööliste liit 2.

Kongressi awamisel mängis pasunakoor ja laulis Helsingi töölismuusika ühingu meeskoor.

Sissejuhatawa kõne uue keskliidu asutamise tarwidusest ja Soome ametiühingute ajaloo üle pidas keskliidu ajutiswa toimkonna esimees Wäinö W. Salowaara.

Peale kõnet said sõna wälisküalised, kes terwitusi ütlesid uuele keskliidule Rootsist, Norrast, Taanist, Eestist ja Rahwuswaheliselt ametiühingute liidult.

Kongressi tööajaks määrati homm. kella 9 kuni õhtu kella 5-ni. Otsustati luua 10 liitu, kes koondatud keskliitu. Arutatakse pikemalt ametiühingulise organiseerimistöö küsimuit jne. Kõik küsimused otsustatakse harilikult ühemeelselt.

Soome ametiühingute keskliit otsustas astuda rahwuswahelise ametiühingute keskliidu liikmeks.

Uue keskliidu esimeheks waliti sm. Edward Huttunen ja sekretäriks sms G. K. Louhikko. Juhatusse waliti weel W. Salowaara, K. A. Fagerholm, E. Lähde, M. Leskinen, Mikkonen, E. Aittola ja J. Wirtanen.

Esmaspäewa õhtul korraldas Soome Ametiühingute Keskliit „Koito" saalis koosviibimise, millest osa wõtsid paljud Soome sotsialistide tegelastest ja ametiühinglastest. Meelelahutuseks oli igasuguseid ettekandeid. Sain kokku paljude Soome tegelastega, keda olen waremalt tundma saanud. Arutame Soome ja Eesti tööliisliikumise seisukorda ja üldpoliitilist käsimust. Soome tuntud sotsialistlised naistegelased Hilda Seppälä ja Elsa Meskäranta paluwad terwitada Eesti sotsial. naistegelasi. Koosviibimine lõpeb hilja õösel.

Teisipäewal läheb laew tagasi Tallinna ja sellepärast olen warakult kongressil, et jõuda kell 10 laewale. Ütlen terwiseid kongressile lootuses, et tulewal aastal wõime Soome ametiühingute esindajaid näha Tallinnas, Eesti ametiühingute kongressil. Käepigistusi Soome seltsimeestelt, kusjuures trükitööliste esindajad pistawad pihku paberi, kus terwiseid saadetakse Eesti trükitöölistele. Wanake Wartiainen püüab mind weel kinni ja palub mitte ära unustada terwiseid wiimast Mihkel Martnale.

Kui laewale saan, on kell warsti kümme, ja sõit läheb tagasi Tallinna. Udu, mis ka Helsingit mitu päewa kattis, on wahepeal wähenenud ja sõit läheb ilma igasuguste seiklusteta.

K. Must.

Kursused maksudewalitsuse ametnikele.

6-nädalised kursused Tallinnas, Tartus ja Narwas. Kursustele järgnewad katseeksamid.

Kuna nüüd otsekohese maksude walitsus, aktsiis ja tolliamet on liidetud ühiseks maksudewalitsuseks ja ühe ameti ametnikel tulewikus tuleb teha ka teise ameti asjadega, siis tahetakse ametnikke selleks rohkem ette walmistada.

Maksudewalitsus korraldab kõigile ametnikele 6-nädalised ettewalmistuse kursused, mille lõpul peetakse ka sellekohased katsed. Katse tagajärjed wõetakse hiljem ametikohtade määramisel arwesse.

Tallinnas algawad need kursused juba esmaspäewal. Loenguid peetakse igal õhtupoolel 3 tundi, kusjuures lektoriteks on keskwalitsuse kõrgemad ametnikud. Kursustest osawõtt on sunduslik maksuameti sekretäridele ja nendest kõrgemal seiswatele ametnikkudele. Peetakse loenguid ja käsitletakse praktiliselt kõiki alasid, millega ametnikel oma tööalal tuleb kokku puutuda.

Kui Tallinnas kursustega lõpule jõutakse, algawad kursused Tartus. Tealsetest kursustest wõtawad osa ka Wõru, Walga ja Petseri osakondade ametnikud.

Teiseks niisuguseks kursuste keskkohaks kujuneb Rakwere, kuid peale seiete ka Narwa ametnikud osa wõtawad.

Loengud stenografeeritakse, et wäiksemates linnades asuwad ametnikud, kes kursustele ei saa ilmuda, stenogrammide järele end wõiks katsetele ette walmistada, ühtlasi käiwad hiljem ka lektorid neid kohtadel instrueerimas.

Fotowõistlus korraldamisel.

Tallinna fotoühing on asunud Eesti fotoarhiiwi loomisele. Selleks korraldatakse fotowõistlus „Kaunimaid pilte Eestist". Wõistlusest wõiwad osa wõtta waid fotoamatöörid, nii ühingusse kuuluwad kui ka organiseerimatud.

Wõistluste tingimused on saadawal Tallinna fotoühingult, aadressil: Tallinn, postkast 29.

TÖÖLISTE KIRJASTUSE ÜHISUSE

wäljaandel on ilmunud järgmised raamatud ja saadawal raamatukauplustest. Pealadu Tallinnas, W. Pärnu m. 31.

RUMOR, K. „Mürgine willi". Sõja- ja rewolutsiooni nowellid. 116 lhk., hind 80 senti.

SINCLAIR, U. „Sada protsenti". Romaan Ameerika tööliskonna elust. 152 lhk., hind 1 kr.

KAUTSKY, K. „Kuidas maailma sõda tekkis". Kogu dokumente Saksamaa salaarhiiwist. 228 lhk., hind 50 senti.

REI, A. „Sotsiaaldemokraatia taktika põhimõtted". 36 lhk., hind 10 senti.

MARTNA, M. „Tööliste internatsionaal — ülemaailmne tööliste liit". 54 lhk., hind 10 senti.

PLEHANOW, G. „Sotsiaaldemokraatia taktika". 66 lhk., hind 10 senti.

„Tööliste wõitluslaulud". Sõnad. 12 laulu, hind 10 senti.

„Tööliste wõitluslaulud". Noodid segakooridele. 8 laulu, hind 50 senti.

DANNEBERG, R. „Töölisliikumine ja sotsialism", ja „Saksa-Austria sotsiaaldemokraatliku töölispartei programm". 64 lhk., hind 40 s.

KAUTSKY, K. „Sotsialismi põhimõtted". (Heidelbergi programm). 36 lhk., hind 25 senti.

MARX, K. ENGELS, FR. „Kommunistlik manifest". Sotsialistliku ilmawaate ja töölisliikumise põhjapanew teos. 75 lhk., hind 35 senti.

HÖGLUND, ZETH. „Sotsialismi ajaloo põhijooned". Lühike ja selge sotsialistlikkude ideede ja klassiwõitluse ajalugu. 88 lhk., hind 60 senti.

DE MAN, HENRIK. „Sotsialism kultuuriliikumisena". 24 lhk., hind 20 senti.

ADLER, Dr. MAX. „Marksism — proletaarlik eluõpetus". 32 lhk., hind 25 senti.

ADLER, FRIEDRICH. „Kui sõda siiski peaks puhkema". 32 lhk., hind 25 senti.

AUDOWA, A. „Klassiriik, sõda ja tööliskond". 56 lhk., hind 40 senti.

MARTNA, M. „Tallinna sündmused 1905 ja 1906". 17 pildiga. 52 lhk., hind 40 senti.

MENDERS, F. „Sotsialism ja talupoeg". 20 lhk., hind 15 senti.

HANSSON, SIGFRID. „Rootsi ametiühingute liikumine". 48 lhk., 35 senti.

Tööliste Kirjastuse Ühisus
Tallinn, W. Pärnu mnt. 31.

Teadaanne

Järjekorralised oksjonid

Tallinna linna pandimajas, Maneesi tänaw 4, on 11. ja 13. nowembril 1930. a. kell 10 hom.

Müügile tulewad asjad, mis panditud weebruarikuus ja kõik need pandid, millede protsentide maksmise tähtpäew oli käesolewa aasta augusti kuus. 11. now. tulewad müügile pandid punaste pilettide (riidekaubad) järgi ja 13. now. — walgete pilettide (kuld ja hõbeasjad, grammofonid, jalgrattad jne.) järgi.

Wiimane tähtpäew wäljaostmiseks on 6. nowember s. a. kuni kella 12-ni päewal, peale seda kannawad oksjonile määratud pandide pealt tasumata wõlgnewa summa pealt erwatakse pandimaja kasuks 3% trahwiraha.

Tallinnas, 20. okt. 1930. a.

Pandimaja juhatus.

Palun seda isikut,

kes minule 24. skp. majanal kirjutatud kirja saatis, ilma oma aadressi ülesandmata, ilmuda 25.—27. skp. asja lähemaks selgitamiseks minu juure, Õdaku tän. 56 kr. 5.

Adw. Hans Martinson.

Politsei protokollist.

Surm tuli täkkawal. Reedel leiti Raupmehe tän. lõunaosast hange meeskõrahtuoas. Üks haigla hoolis mees hinge. Mehe taskust leiti isikutunnistus A.der Lepiku nimele, kes 37 a. wana, abielus, elab Nõmme wallas Lehedi külas. Surma põhjused on senini selgumata.

Äkiline surm. Keskhaigla toodi K. Kompassi 9 elutsew Karl Wihmann, kes turtis sisemiste walude üle, ka kohe peale haigla jõudmist suri. Surma põhjuste selgitamine teostub.

Wälksemad wargused.

Anna Kuuspeppal Sk Pärnu mnt. 104 korterist laua sahtlist waraastati ära pandimaja pilet.

Peeter Rajakil Narwa mnt. maja nr. 94 eest waraastati jalgratas.

Karl Ringil riisuti Wiru tänawal 40 kr. raha.

Rustus toiduainete kauplustes. Reedel rewideeriti 1. pol. jaoskonna piirides toiduainete kauplusi, kusjuures rea kauplusomanikkude peale protokoll tehti puudumiste wälisfewa müküse pärast. Wastutusele wõetakse Kopli tän. 62 toiduainete kiosk pidaja Jaan Raudsepp, Kopli 60 kioskipidaja Willem Rosenfeldt, Kopli tän. 50 kõrtsija Megal, Kopli 31 toiduainete kpl. omanik Johannes Schmidt ja S.-Karjamaa 3 toiduainete kpl. pidaja Gustaw Liiders.

Tabati piirisoolik. Nõmmel tabati kodakondsusta A.der Luppo, kes oli loata üle piiri Eestisse tulnud. Mees paigutati arestimajja.

Krimeeste omawoli. Oskar Trautmann kaebas, et Boris Weidebaum ja Gustaw ning Adele Schneiderid on keelanud temal Harju tän. 29 oma arist riideid wälja wiia. Süüdistab keelajaid omawolis.

Tõtöö. Uus tän. 32 asuwa pageritöötuse omanik A.der Prosalik wõetakse wastutusele, kuna tema töösturjes tehti öötööd.

„Ernestis" pekseti. Drewingi tän. elutsew Rud. Sööd kaebas politseile, et restor. „Ernesti" kelner Schönberg olla teda peksnud.

Autojänes. Autojuht Ferdinand Pikk kaebas, et Nawila wallas elutsew Joh. Leemet sõitnud end sõidutada ja jooksnud lõpuks ära 4,5 kr. sõiduarwet tasumata jättes.

Draamastuudio teater.

„Jiri roos" 33 etendus

laupäewal, 25. okt. kell 8 õhtul Salja teatri ruumes.

Pühapäewal, 26. okt. kell 3 p. l. esietendusele muinasjutuline, pildirohke ja wärwikülllane lastetükk „Aladini imelamp".

Pühapäewal, 26. okt. s. a. kell 8 õhtul H. Raudsepa „Mikumärdi" 91-jas etendus.

„Estoonia" teater.

Täna kaks rahwaetendust.

Täna kell 1/2 3 p. l. Engel-Braneri operett „Bubi".

Õhtul rahwaetenduseks Anne Nichols „Jiri roos". Kaastegewad: Betty Kuuskmann, Milwe Laid, E. Pinna, J. Mooc, A. Lauter, H. Laur, H. Paris, E. Piro.

Estoonia Mardi ball-maskeraad on „Estoonia" saales laup., 8. nowembril. Tants kontsert, walges, punaces ja sinises saales. Walik nitmesuguseid üllatusi. Kutsekaardid saadawal teatri kontoris igapäew kella 10—2 p. Wõõrastele pääsekaartide müük ainult seltsiliikmete isiklikul wõi kirjalikul soowitusel.

„Kolm kohalikku keelt" ja Esperanto.

Tuleb leida wastastikust arusaamist.

„Noormees, kolme kohaliku keele tundja, leiab koha ärisse."

„Wajatakse teenijat. Kolme kohaliku keele tundmine tarwilik."

„Ofitsiaalse joodikuwoiste Tingimata nõutaw, kolme kohaliku keele tundmine."

Sannuti, nagu on raske leida korterit kasteritkal perekonnal, nii on ka raske leida teenistust, isegi kõige lihtsamat teenistust, neil, kes ei tunne „kolme kohalikku keelt".

Eriti tunnustatakse eriti meie praeguse noorsoo juures, et see ei ole kusagi arenenud keelte ühtes. Mõne keele weel nõutakse teenistuste tingimustes, kuid selle tundjaid noorsoo hulgas enam ei leidu. Saksa keelt hakati õpetama a-kooli neljandast klassist alates, ja õpetati seda kuni keskkooli kursuse lõpuni, seega algkooli lõpetajaile kolm ja abiturientidele üheksa aastat. Suudawad siis keskkooli lõpetajad pärast sarnast pikaajalist tuupimist ka küllalt hästi kõnelda saksa keelt? Ja —, need wast küll, kes on olnud korterjs „saksa perekondades" ja kes on wõõrkeeles eratunde. Harilik keskkooli lõpetaja suudab küll aru saada kõnedest ja ka sõnaraamatu abil romaane lugeda, aga waba kõnekeeleni tema wõimed weel ei ulata.

Mitte ainult harilikus elus, waid rahwastewahelises läbikäimises on keeled suureks takistuseks. Eks ole ju rahwustewahelise wihawaenu ja showinismi tekkimise põhjuseks keelelised waheldud. Töölistel poleks isamaad, nad ei tunne wihawaenu niiwõrt oma wõõrast keelt kõneleja klassiwenna wastu, kui oma keelt kõneleja kapitalisti wastu. Omeli töölinegi tahaks mõnikord wähe kaugemale waadelda oma ülikitsaste riigi piirideta, ta tahaks teada ja tundma õppida teiste maade tööliste elu ja tahaks mõnikord waadelda üle teda ümbritsewait riigipiiresl.

Senini meie harilikud inimesed oleme kuu nud mõndagi teiste maade tööliste elust-olust, kuid ainult kas oma ajakirjanduse wõi mõne reisikirjelduse kaudu.

Palju awaramaks muutub selle silmaring ja waatewäli, kes suudab otsekohestelt kontakti astuda sellega, kelle elu-olu teda huwitab. Wäne on töölisel wõimalusi selgeks õppida mõnd wõõrkeelt, eriti praeguse töölisnoorsool, kes peale oma koduse keele liiga harwa kuuleb mõnda muud keelt. Paljud on juba awaramasse ühtkonda wõtnud esperanto, erapooletu rahwustewahelise keele äraõppimine. See keel ei suru peale tema õppijatle mingi rahwusie mõtet, ega wõõrast kultuuri, waid just oma erapooletuse ja rahwustewahelise ühtelöiiliga on wastuwõetaw rahwuslusetult mõtlewale töölisklassile.

Meie naabermaades on mõnes kohas lubatud algkooli lõpuklasses, kus on wastawaid õpetajaid, õpetada mingi rahwuslise keele asemel esperantot. Tulemused on näidanud, et ühe aasta jooksul, neija tunniga nädalas, on algkooli lõpuklassi õpilased õppinud wabalt lugema ja kõnelema esperantot, kuna saksa keelt sama aja jooksul õppides suudetakse selgeks õppida waid rääkt kokku weerima. See ongi sundinud ka töölisi, näiteks Rootsi Tööliste Haridusliidus, kõrwale jätma teiste rahwuslikkude keelte õppimise ja sundinud neid siirdama kerge ja ideoloogiliselt wastuwõetawa esperanto õppimisele.

Tööklasse rajab teed ülesilse wastastikusele arusaamisele, ja sellepärast ta ka teab enamarenenud mais, Rootsis, Ameerikas ja mujal, kus ta masilikselt õpib esperantot, et ainult siis, kui kõik ilma tõlkideta saawad aru üksteisest, wõib ideilmlises ilma as realiseeruda kõikide maade töölised ühinege, sest pole ju see ühendus üleilmaline, kui ükstejst ei mõisteta.

Sb.

Tööliste teater.

Wäike Tartu maantee 25 (wana „Estoonia").

„Nikol ja 36 õiglast" esietendusel.

Pühapäewal, 26. okt. s. a. esietenduseks Saksa praeguse produktiiwsema näitekirjaniku Hans J. Rehfischi, komöödia 3. waatuses „Nikol ja 36 õiglast" Frits Põldroosi tõlkes.

Töölisteater esitawastusele tunnes selle tragikoomilise loo wanaisele wärratanud lihtinimese saatuseist, „paremas seltskonna" nii lopsakalt õitsi ajawasti, ilmakirjalikku magatsemise ja teeseldud heategemuse, tõstab ka oma publikut pühendada saladusse raamatu salmi: „...Küll waene elu siin teespidi hiilgab. Ehk wäljaspool nemad küll alatuks läind...", saladustesse.

Dekoratsioonid, Herbert Tommelt. Tegewad: Nimiosas J. Tõnson, L. Rõmmer, A. Tamm, F. Põldroos, A. Himbek, L. Jasmin.

Kassa awatud k. 5 alates.

Teatribüroo.

Töölised ei saa palka kätte.

Snepi talu Saaremaal on loodusliselt hea, kuid puudulikud piidamise tõttu ei anna tarwilikku leiwawiljagi, nii et peremees peab ostma rohkemgi terawilja iga aasta kui mõni popsi, kuid sellepärast on ta wägew terawiljak. isse teadmie oboldaje.

Kaewatoral inwel hakati Snepi talus järjepidewalt elama kui kunagi enne. Kogu perekonnale osteti Kuressaarest kebakates kümnete tuhandete sendi eest. Kõik imetlesid, et ei tea kust see raha wõetakse. Siiajel tuli kohalikku töölisele artellile wälja maksta töötasu. Sellest tuli puudus.

SPORT

Ümberlinnajooks.

Ümberlinnajooks, mis peetakse täna pühapäewal, algab täpselt kell 11 hommikul „Tööliste Kodust" (W. Pärnu mnt. 31).

Jooksust osawõtmiseks wõib ülesanda ka kohapeal. Maa üldpikkus umbes 5 kilomeetrit.

Sigade pekskoni-seadus.

10 krooni iga peekonsea pealt.

„Riigi Teatajas" on 24. okt. wälja kuulutatud wabariigi walitsuse määrus, mille järgi riigi summadest makstakse lisatasu põllupidajatele iga müüdud I ja II sordi peekonsea pealt nii mitu krooni, kui mitu shillingit Londoni turul noteeritud hind langeb alla 80 shillingit per Cwt., kuid koguhulgas mitte üle 10 krooni iga peekonsea kohta.

Tegelikult kujuneb see ka t. pamajade toetamiseks. Seakaswataja ei saa kõik hinda sellepärast, et tapamajade kulud liig palju on — üks kolmandik sea hinnast läheb tapamajahärradele.

Kõik kaitsewäele.

Tulewal aastal suletakse Rakwere seminar. 1. diwiis ihub seminari peale kõwasti hammast, et kuldawasti ruumide wabanemisel sinna paigutada staabi. Rakwere kesktooli de'e oleks see suureks hoobiks, kui kaotaks kohaliku koolimaja, kuhu nad ühendatult pidid asuma. Koolitegelaste mure peaks olema, et õigel ajal samme astuda seminari hoone suhtes.

Wastutaw toimetaja: A. Offenbach.
Wäljaandja Kirjast. „Rahwa Sõna"
Kirjast. o.-ü. „Kühi" trükk. Tallinn.

Estonia teater

Pühapäewal, 26. oktoobril kell 1/23 p. l.
Rahwaetenduseks

„Bubi ja naised“

E. Engel-Bergeri operett 3 w.

Kell 1/28 õhtul.
Odawahinnaliseks rahwaetenduseks
9. korda

„Iiri Roos“

Anne Nichols'i komöödia 3-es waat.
Pääsetähed 10 s. — 1 kr.

—

Esmaspäewal, 27. oktoobril kell 1/28 õhtul
Abonneeritud etendus.
Vabamüügil ainult 150 kohta
15. korda

„Bubi ja naised“

E. Engel-Bergeri operett 3 waat.
Rahwaetenduse hinnad.

—

Teisip., 28. oktoobril kell 1/28 õhtul
Rahwaetenduseks.
12. korda

„Iiri roos“

Anne Nicholsi lustmäng 3 waatuses.
Pääset. 10 s. kuni 1 kr.

Draamastuudio teaater.

Saksa teaatri ruumes.

Laupäewal, 25. oktoobril kell 8 õht.
33-dat korda

„Iiri roos“

Anne Nicholsi lustmäng 3-es waatuses.

Pühap., 26. okt. kell 3 p. l.
Lasteetendus

„Aladini imelamp“

esietendus.
G. Raederi muinasjutuline näidend 11 pildis, muusika laulu ja tantsuga.

Pühap., 26. okt. kell 8 õht.
94-dat korda

Mikumärdi

Hugo Raudsepa komöödia 5 waat.
Kassa awatud 11—1 ja 5—8.

Tööliste teaater

W. Tartu mnt. 25 (wana „Estoonia“)
Pühapäewal, 26. oktoobril
esietenduseks

„Nickel ja 36 õiglast“

Hans J. Rehfischi komöödia 3 waatuses.
Algus kell 8 õhtul.
Kassa awatud kl. 5 alates.

1905. a. 16. (29) okt. veretöö 25. aastapäeva puhul

korraldab E. Sotsialistlik Tööliste Partei Tallinna Komitee
kolmapäeval, 29. okt. kell 7 õht.

„ESTONIA“ KONTSERTSAALIS

Suure leinaaktuse

kontsertosaga.

Kõnelevad 1905. a. poliitilised tegelased:

M. Martna: 1905. a. revolutsioon.
K. Virma: 16. okt. 1905. a.
A. Rei: Esimese Vene revolutsiooni mälestuseks.

Kontsertosas:

Tallinna Töölismuusika Ühingu sümfoonia-orkester N. Goldschmidt'i juhatusel.
Segakoor — P. Tammeveski juhatusel.

Sissepääs vabatahtliku maksu eest, mille ülejääk läheb 1905. a. 16. (29) okt. ohvrite mälestusesamba püstitamise kulude katteks.

E. S. T. P. Tallinna komitee.

Ilmus müügile kuulsa Inglise kirjaniku
Percival Ch. Vreni
* *

„Kolm wenda“

Romaan „Kolm wenda“ kuulub kuulsa kirjaniku parimate tööde hulka. Romaan rullub salapärase kangana ning köidab lugejaid teemant „Sinise wee“ kadumine ja warguses kahtlustatavate „Kolme wenna seikluseid ning kannatused „Wööraste leegioonis“ Aafrika liiwa lagendikkudel.

Hind ainult 50 senti.

Pealadu: **K/Ü. „RAHWA SÕNA“, Tallinnas, W. Pärnu 31.**

Raamat on müügil kõikides raamatukauplustes, raudtee raamatukappides ja ajalehe müügikohtades.

Kes ära saadab pealsele raamatu hinna rahas ehk postmarkides, neile saadetakse raamat koju kätte.

IV Eesti Üleriiklik Naiskongress

31. okt., 1. ja 2. nov. 1930 a. Tallinnas.
Kava: 31. okt. kell 8 õhtul „Estonia“ kontsertsaalis

pidulik kontsert-aktus

1. novembril tütarlaste kommertsgümn. ruumes, Jaani tän. 13. I üldkoosolek kell 10 hommikul. 1. Kongressi juhatuse ja mandaatkomisjoni valimine. 2. Kava ja töökorralduse kinnitamine. *Õiguslikud küsimused.* Referendid: Helmi Kaber, Elise Aron, Weera Poska-Grünthal, Marta Kurfeldt.

II üldkoosolek kell 3 p. l. *Kasvatuslikud, hariduslikud ja kutselised küsimused.* Referendid: Ella Susi, Emma Peterson, Salme Pruuden, Elfriede Mägi.

III üldkoosolek 2. novembril kell 9 hommikul. *Kodumajanduslikud küsimused.* Referendid: Eiis Käbin, Mari Martinson.

Tervishoiu- ja sotsiaalküsimused. Referendid: Alma Ostra-Oinas, dr. Alma Rostfeld, Helmi Mäelo.

IV üldkoosolek: 2. nov. kell 3 p. l. 1. Komisjonide aruanded ja resolutsioonide vastuvõtmine. 2. Aruanded organisatsioonelt.

3. novembril kongressi ajal korraldatud näituste külastamine ja ekskursioonid.

Kongressi koosseis: Kongressist võtavad osa: 1. hääleõigusega: a) naisorganisatsioonide esindajad; b) segaorganisatsioonide naisliikmete esindajad; 2. Sõnaõigusega võivad osa võtta kõik ülalnimetatud organisatsioonide liikmed. Esindajad valitakse iga 25 liikme kohta üks. Kongressi üldkoosolekud on avalikud.

Tass OVOMALTINE eineks on see,

mis annab perenaisele jõudu päevaseid raskusi ja muresi kanda.

Royal Mail Line
Lõuna-Ameerika
Argentiina Uruguay Brasiilia

Järgm. wäljasõidud Cherbourgist ehk Inglismaalt:

„Arlanza“	14.620	„	6. nowebril 1930.
„Asturias“	22.071	„	20. „ 1930.
„Darro“	11.484	„	24. „
„Almanzora“	15.551	„	4. detsembril 1930.

Hindasid ja lähemaid teateid kõikide sihtkohtade üle annab:

Ainuesitaja Eestis: **J. W. Poskitt,** Tallinn, Wene t. 11-a Telegr. aadr.: „Jasposk“—Tallinn. Telef.: Automaat nr. 429-25.

Surmarüütel F. O. T. plekk-pritskarpides!

Uus! Uus! Häwitab täieliselt lutikad, prussakad, kilgid, koid, kirbud. Surmarüütel on hädaohutu inimesele ning koduloomadele. 30 senti pritskarp Jällemüüjatele protsendid.

A.-S. F. O. Treublut, Tallinnas.

ESIMENE ELEKTRO-KEEMILINE
meeste ja naiste
kübarate puhastamine,
pressimine ja värvimine. Kinnaste puhastamine, parandamine ja värvimine
FIRMA
„U H U“
Viru tän. 7. Sissekäik läbi A. Gobovitschi äri.

Willast siidi puuwillast apteegi **Watti**

willast lõnga ja lambawillu

müüb igal arwul wabriku hindadega

M. Teslon'i

willatööstus, Harju 45.
Sissekäik Müüriwahe 2.

„Rahwa Sõna“

Üksiknumbrid müüakse Pärnu mnt. trammiliini peatuskoha pawiljonis Uiewi ja Londi tänawa nurgal.

Soodsamalt kui kusagilt wäljamüügilt ostate jalanõud
praak-magasinidest.
Tallinnas — Maakri tän nr. 28.
Nõmmel — S. Pärnu mnt. 38.

Iga tööline tellib omale ajakirja

„Tööliste Hääl“

Eestimaa Töölisühingute Keskliidu häälekandja „Tööliste Hääl“ ilmub üks kord kuus 16 lhk. ja maksab ainult 60 senti aastas.

Tellimise aadr.: Tallinn, W. Pärnu 31—4, „Tööliste Hääl“

Tallinna Linnawalitsuse Turbatööstus
müüb head pressturwast
koorma wiisi à 2,5 kantmtr.
Tellimisi wõetakse wastu linnakassas, Mundi tän. nr. 2, igapäew kella 8—1/22 p. l.